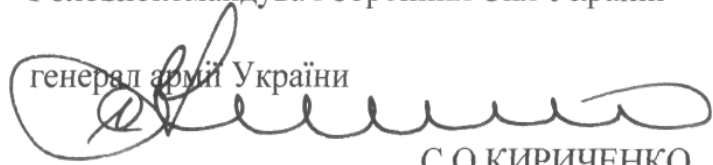

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник Генерального штабу –
Головнокомандувач Збройних Сил України

генерал армії України

С.О.КИРИЧЕНКО

«14» 03 2009 р.

ДИНАМІЧНЕ ПСИХОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБОВОГО
СКЛАДУ

Методичні матеріали командирам та офіцерам-психологам
підрозділів

Випуск перший

Динамічне психологічне вивчення особового складу/ Баношенко В.О., Копаниця Н.І., Литвиненко Е.С., Солодовніков В.Є.,– К.; СПЦ ЗСУ, 2009. – 60с.

Методичні матеріали призначені для командирів, офіцерів-психологів підрозділів та психологів територіальних центрів комплектування.

Рецензенти:

начальник кафедри військової педагогіки та психології Національного університету оборони України полковник Осьодло В.І., кандидат психологічних наук, доцент;

заступник начальника кафедри військової педагогіки та психології Національного університету оборони України підполковник Хміляр О.Ф., кандидат психологічних наук;

доцент кафедри основ професійного навчання Київського Національного університету будівництва і архітектури Криворучко П.П., кандидат психологічних наук, доцент;

головний спеціаліст (з психологічної роботи) Центру психологічної роботи та соціологічних досліджень Служби безпеки України Капосльоз Г.В., кандидат психологічних наук.

ЗМІСТ

1.	Вступ	3
2.	Список скорочень	4
3.	Порядок роботи із журналом динамічного психологічного вивчення ...	5
4.	Особистісний опитувальник “НПН-А” (нервово-психічна нестійкість – акцентуація)	8
5.	Анкета самооцінки стану (АСС)	18
6.	Оцінка резервних можливостей кардіореспіраторної системи військовослужбовців	20
7.	Методика визначення стресостійкості і соціальної адаптації Холмса і Раге	22
8.	Тест А. Ассингера (оцінка агресивності у відносинах)	24
9.	Оцінка психологічної атмосфери в організації А.Ф. Фідпера	27
10.	Методика діагностики оперативної оцінки самопочуття, активності і настрою (САН)	28
11.	Методика виявлення військовослужбовців з підвищеним ризиком суїцидальної поведінки	30
12.	Методика діагностики рівня соціальної фрустрації Л.И. Вассермана (модифікація В.В. Бойко)	32
13.	Визначення індексу групової згуртованості Сішора	34
14.	Методика “динаміка структури мотивів трудової діяльності”	36
15.	Шкала тривожності (шкала Тейлора, адаптація М.М.Пейсахова)	37
16.	СЗЧ - 1	39
17.	СЗЧ - 2	40
18.	СЗЧ - 4	41
19.	Словник основних термінів	43
20.	План динамічного психологічного вивчення на навчальний рік	49
21.	Додаток 1	50
22.	Додаток 2	52
23.	Додаток 3	54

ВСТУП

Сучасний стан розвитку Збройних Сил України потребує значного посилення так званого „людського чинника”, як основи прогресивних зрушень у соціально-психологічних процесах військових підрозділів і підвищення їх боєготовності. Це висуває на перший план завдання вивчення морально-психологічного стану у військових колективах з метою підвищення психологічної стійкості особового складу, його готовності та здатності до виконання завдань за призначенням.

З виданням Наказу Міністра оборони України від 6 червня 2008 року №244 “Про введення посад та структурних підрозділів з виховної та соціально-психологічної роботи у Збройних Силах України” розпочато новий етап формування соціально-психологічної служби в тактичній та оперативнотактичній ланці військового управління.

До цього часу існувала практика застосування розрізнених, іноді не адаптованих до особливостей військової діяльності психологічних методик для підвищення якості визначення професійної придатності особистості, ефективності управління соціально-психологічними процесами та супроводу професійної діяльності особового складу.

Запропоновані методики являють собою систему динамічного психологічного вивчення як окремого військовослужбовця, так і соціально-психологічних процесів у військових колективах. Їх професійне застосування дозволить офіцерам-психологам та командирам вчасно вивчати і відслідковувати психічні стани та властивості військовослужбовців, процеси, що відбуваються всередині військових колективів, своєчасно організовувати та проводити відповідні заходи.

Зазначене видання надається як експериментальний посібник на період розвитку соціально-психологічних структур у Збройних Силах України до 2011 року, яке розглянуто та схвалено методичною комісією Головного управління виховної та соціально-психологічної роботи Збройних Сил України і Соціально-психологічного центру Збройних Сил України.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

НПН-А	–	нервова-психічна нестійкість - акцентуація
Д	–	достовірність
І	–	істерія
Пс	–	психастенія
Пп	–	психопатія
Пя	–	параноя
Ш	–	шизофренія
АСС	–	анкета самооцінки стану
ССА	–	стресостійкість і соціальна адаптація
ОАВ	–	оцінка агресивності у відносинах
ПАО	–	психологічна атмосфера в організації
САН	–	самопочуття, активність, настрій
ПРСП	–	підвищений ризик суїцидальної поведінки
РСФ	–	рівень соціальної фрустрації
ДСМТД	–	динаміка структури мотивів трудової діяльності
ШТ	–	шкала тривожності

ПОРЯДОК РОБОТИ ІЗ ЖУРНАЛОМ ДИНАМІЧНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ

Психологічна робота охоплює широкий спектр проблем Збройних Сил України – від організації морально-психологічного застосування військ (сил) та забезпечення їхньої повсякденної життєдіяльності до проведення індивідуальної психологічної роботи з військовослужбовцями та цивільним персоналом. Тому в її проведенні задіяні командири, штаби, органи з виховної та соціально-психологічної роботи. Якщо безпосередніми організаторами морально-психологічного забезпечення є заступники командирів з виховної та соціально-психологічної роботи, то за психологічну роботу відповідають офіцери-психологи, які обіймають відповідні посади.

На відміну від цивільних психологів, які, як правило, розглядаються як фахівці вузького профілю, діяльність військового психолога включає в себе психодіагностику, психопрофілактику, психологічну підготовку, соціально-психологічну адаптацію та психологічне консультивання військовослужбовців. По суті, військовий психолог поєднує основні компетенції психолога-діагноста, соціального психолога, психолога праці та власне військового психолога. У своїй повсякденній професійній діяльності він повинен вирішувати завдання з вивчення психологічних особливостей військовослужбовців, військових колективів, здійснювати психологічне забезпечення бойової готовності, несення особовим складом бойового чергування, здійснювати профілактику негативних соціально-психологічних проявів та надавати допомогу військовослужбовцям у вирішенні їх психологічних проблем. У воєнний час він є безпосереднім організатором усієї системи психологічного забезпечення бойових дій підрозділу.

З метою оптимізації цієї роботи Соціально-психологічний центр Збройних Сил України пропонує комплекс психологічних методик, які являють собою систему динамічного психологічного вивчення військовослужбовців та військового колективу. Сутність даного комплексу полягає у здійсненні психологом протягом навчального року планомірної системної роботи з організації психологічного вивчення індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовців, а також процесів у військових колективах. Проведення динамічного психологічного вивчення особового складу підрозділу здійснюється фахівцями з відповідною психологічною освітою та з додержанням положень Етичного кодексу психолога.

На підставі Плану динамічного психологічного вивчення на навчальний рік (додається) психолог проводить тестування особового складу. Кількість методик на місяць коливається від однієї до трьох. Отримані дані фіксуються у журналі динамічного психологічного вивчення підрозділу. Структурно журнал складається з трьох облікових документів, а саме:

- картки динамічного психологічного вивчення підрозділу;**
- картки динаміки соціально-психологічних процесів підрозділу;**
- картки індивідуального динамічного психологічного вивчення військовослужбовця.**

Картка динамічного психологічного вивчення підрозділу містить *таблицю зі списком особового складу та календарний план проведення відповідних методик (тестів) (додаток 1). Друкується з двох сторін та ведеться за роту.*

Проти кожного прізвища вписується значення за кожною методикою (тестом) відповідно до календарного плану. Якщо отримане значення виходить за межі припустимих норм (показників), то такий запис робиться червоним кольором, в інших випадках записи робиться синім (чорним) кольором.

Картка динаміки соціально-психологічних процесів підрозділу складається з (додаток 2):

- анкети *“Динаміка проблем самовільного залишення частини” СЗЧ-1;*
- графіку *“Динаміка психологічної атмосфери в організації”;*
- бланку *“Динаміка проблем мотивів трудової діяльності підрозділу”.*

Анкета *“Динаміка проблем самовільного залишення частини” СЗЧ-1* – заповнюється за підсумками проведення анкетування у підрозділі. Узагальнені дані вписуються до анкети по кожному пункту.

На графіку *“Динаміка психологічної атмосфери в підрозділі”* позначається узагальнене значення яке вираховується на підставі індивідуальних профілів згідно алгоритму підрахунку до методики *“Оцінка психологічної атмосфери в організації А.Ф. Фідпера”.*

Бланк *“Динаміка проблем мотивів трудової діяльності підрозділу”* - заповнюється шляхом створення середнього профілю підрозділу який визначається за допомогою підрахунку індивідуальних значень по кожному пункту згідно методики *“динаміка структури мотивів трудової діяльності”.*

Картка індивідуального динамічного психологічного вивчення військовослужбовця – включає графіки таких методик (тестів) (додаток 3) як:

- *особистісний опитувальник “НПН-А” (нервово-психічна нестійкість – акцентуація);*
- *анкета самооцінки стану (АСС);*
- *методика діагностики оперативної оцінки самопочуття, активності і настрою (САН);*
- *шкала тривожності (шкала Тейлора, адаптація М.М.Пейсахова);*
- *тест А. Ассингера (оцінка агресивності у відносинах);*
- *методика визначення стресостійкості і соціальної адаптації Холмса і Раге;*
- *методика діагностики рівня соціальної фрустрації Л.И. Вассермана (модифікація В.В. Бойко);*
- *оцінка резервних можливостей кардіореспіраторної системи військовослужбовців;*
- *методика “Динаміка структури мотивів трудової діяльності”;*
- *методика виявлення військовослужбовців з підвищеним ризиком суїцидальної поведінки;*
- *методика виявлення військовослужбовців, потенційно здатних залишити частину (СЗЧ-4).*

За результатом проведення методик (тестів), у відповідності до плану динамічного психологічного вивчення на навчальний рік, на графіках зазначених вище методик (додаток 3) ставляться позначки, на яких буде відображатися динаміка протікання відповідних психологічних ознак.

Отримані дані протягом навчального року дозволять офіцеру-психологу ефективно здійснювати психологічний супровід діяльності військовослужбовців підрозділу, надавати рекомендації командирам щодо розв'язання конфліктних ситуацій та організації індивідуально-виховної роботи з підлеглими.

ОСОБИСТІСНИЙ ОПИТУВАЛЬНИК „НПН-А” (нервово-психічна нестійкість – акцентуація)

Опитувальник призначений для поглибленого обстеження військовослужбовців на предмет виявлення нервово-психічної нестійкості і визначення її структури у вигляді акцентуації характеру.

Опитувальник містить 276 висловів і має наступні шкали:

- *достовірності,*
- *нервово-психічної нестійкості,*
- *істерії,*
- *психастенії,*
- *психопатії,*
- *параної,*
- *шизофренії.*

Інструкція обстежуваним

„Зараз Вам буде запропоновано відповісти на ряд питань, що стосуються деяких особливостей Вашого самопочуття, поведінки, характеру. Будьте відверті, довго не замислюйтесь над змістом запитань, давайте відповідь, яка першою прийде Вам на думку. Пам'ятайте, що немає правильних або неправильних відповідей. Якщо Ви відповідаєте на запитання „Так”, поставте у відповідній клітинці реєстраційного бланку знак „+” (плюс), якщо Ви обрали відповідь „Ні”, поставте під цифрою знак „-” (мінус). Уважно стежте за тим, щоб номер запитання анкети і номер клітинки реєстраційного бланку співпадали. Відповідати потрібно на всі запитання підряд, нічого не пропускаючи. Якщо у Вас виникнуть питання, підніміть руку”.

Текст опитувальника

№	Запитання	Відповідь
1	Іноді мені в голову приходять такі негарні думки, що краще про них нікому не розповідати	
2	Запори у мене бувають рідко	
3	Інколи у мене бувають напади сміху і плачу, з якими я ніяк не можу впоратися	
4	Часом мені так і хочеться вилаятися	
5	У мене часто болить голова	
6	Іноді я кажу неправду	
7	Мій настрій залежить від оточення, в якому я знаходжуся	
8	Сон у мене зазвичай багатий яскравими сновидіннями	
9	Люблю яскраві і помітні костюми	
10	Мій апетит залежить від настрою: то їм із задоволенням, то без бажання	
11	Часто яка-небудь нав'язлива думка не дає мені заснути	
12	Я сильно розгублююся, коли несподівано опиняюся в центрі уваги.	
13	Критика у тому вигляді, в якому її здійснюють багато людей, скоріш за все вибиває мене з колії, аніж допомагає	
14	Мої вчинки часто обумовлені настроєм, а не переконаннями	
15	Часто у суперечках я відхожу від сутності питання і переходжу на особистості	
16	Я не піду на ризик, якщо є тільки мала надія на успіх	
17	Якщо зі мною чинять несправедливо, то я відчуваю, що повинен відплатити, хоча б з принципу	

18	Доля безумовно несправедлива до мене	
19	Мені здається, що мене ніхто не розуміє	
20	Часом в мене вселяється злий дух	
21	Зовнішній вигляд мене дуже мало цікавить	
22	Іноді я відчуваю, що моя душа покидає тіло і літає десь у космосі	
23	Раз на тиждень або частіше я без жодної видимої причини раптово відчуваю жар у всьому тілі	
24	Буває, що я пропускаю передовиці в газетах	
25	Буває, що я серджуся	
26	Тепер мені важко сподіватися на те, що я чого-небудь досягну в житті	
27	Буває, що я відкладаю на завтра те, що можна зробити сьогодні.	
28	Я охоче беру участь у всіх зборах і інших суспільних заходах	
29	Вважаю, що одягненим треба бути завжди привабливо, оскільки „зустрічають по одягу”	
30	Я вважаю, що не слід виділятися серед оточуючих чим би то не було	
31	У незвичайному і привертаючому увагу одязі я відчуваю себе чудово	
32	Прагну жити так, щоб оточуючі могли сказати про мене: „Ось це людина”	
33	Часто мені важко утриматися від жалості до самого себе	
34	Якщо моє вдале зауваження залишилося непоміченим, я більше не повторю його	
35	Якщо я вчинив якийсь промах в колективі, то забуваю про це досить швидко	
36	Часом мені так і хочеться вступити з ким-небудь в суперечку	
37	Часом я так наполягаю на своєму, що оточуючі втрачають терпіння	
38	Я не можу до кінця вислухати людину, якщо вона, на мою думку, каже дурниці	
39	Іноді мені хочеться зробити що-небудь небезпечно або приголомшливе	
40	Якби люди не були налаштовані проти мене, я досягнув би у житті набагато більшого	
41	Я вважаю, що більшість людей здатна збрехати, щоб просунути по службі	
42	Велику частину часу (життя) я цілком задоволений життям	
43	Я вірю, що деякі люди одним дотиком можуть зцілити хворобу	
44	Я знаю людей, які намагаються привласнити мої думки	
45	Найважча боротьба для мене – боротьба з самим собою	
46	М'язові судоми і сіпання у мене бувають дуже рідко	
47	Іноді, коли я погано себе почуваю, я буваю дратівливим	
48	Я досить байдужий до того, що зі мною буде	
49	У гостях за столом я тримаюся краще, ніж удома	
50	Якщо мені не загрожує штраф і машин поблизу немає, я можу перейти вулицю там, де мені хочеться, а не там де належить	
51	Якнайбільше з боку оточуючих я ціную увагу до мене	
52	Я люблю одяг модний і незвичайний, який довільно привертає погляди	
53	Буває, що абсолютно незнайома людина вмить вселяє у мене довіру і симпатію	
54	Пригоди і ризик мене приваблюють, коли у них мені дістається головна роль	
55	Часто я схильний подумки повертатися до своїх дріб'язкових неприємностей, і мені важко викинути їх з голови	
56	Я часто відчуваю себе самотнім і нікому непотрібним	
57	Я відчуваю, що мої друзі і родичі не так сильно потребують моєї уваги, як я їх	
58	Іноді я можу не втриматися і нагруб'янити, навіть якщо це зашкодить моїм інтересам	
59	Досить часто я дію під впливом швидкоплинного настрою	
60	Коли на мене кричать, я відповідаю тим же	
61	Часто я готовий на все, щоб перемогти у суперечці	
62	Деякі люди до того люблять командувати, що мене так і тягне робити все навпаки, навіть якщо я знаю, що вони не мають рації	
63	Дехто був би радий мені нашкодити	

64	Я ніколи не робив в житті нічого ризикованого тільки за ради гострих відчуттів	
65	Я вважаю, що релігія має таке ж право на існування, як і різні науки	
66	Нерідко я переживаю своєрідне почуття, ніби „Я” – це не „Я”	
67	Я вважаю, що моє сімейне життя таке ж гарне, як і у більшості моїх знайомих	
68	Іноді у мене буває таке відчуття, що я просто повинен нанести ушкодження самому собі або кому-небудь іншому	
69	У дитинстві в мене була така компанія, де всі намагалися завжди і у всьому стояти один за одного	
70	У грі я вважаю за краще вигравати	
71	Зараз моя вага постійна (я не повнію і не худну)	
72	Мені приємно мати серед знайомих вагомих людей - це як би додає ваги у власних очах	
73	Я завжди прагну бути серед людей, щоб показати себе	
74	Я люблю піклуватися про кого-небудь, хто мені подобається	
75	Мені подобається бути першим, щоб з мене брали приклад, за мною б слідували інші	
76	Іноді я відчуваю камінь у горлі або інші незвичні відчуття	
77	Встаючи вранці, я часто відчуваю себе втомленим і розбитим	
78	Зміни погоди впливають на мою працездатність і настрій	
79	У відносинах з людьми я часто зазнаю труднощі через відчуття сором'язливості, реальних причин для якого немає	
80	Часто я не поступаюся людям не тому що справа є дійсно важливою, а просто через принцип	
81	У мене часто поганий, злобний настрій.	
82	Я, напевно, людина дратівлива і запальна	
83	Часто я заводжуся з півоберту	
84	Більшість людей є чесними лише тому що бояться попастися на обмані	
85	Мені здається, що проти мене щось замислюють	
86	Я знаю, що за мною стежать	
87	У мене бувають напади поганого самопочуття, дратівливості і туги	
88	Часом я відчуваю дивні запахи	
89	Я почувався б досить спокійно, якби у кого-небудь з моєї сім'ї були неприємності через порушення закону	
90	Буває, що з моїм розумом відбувається щось не добре	
91	Коли я намагаюся щось сказати, то часто помічаю, що у мене тремтять руки	
92	Руки у мене такі ж спритні і моторні, як і раніше	
93	Серед моїх знайомих є люди, які мені не подобаються	
94	Думаю, що я людина приречена	
95	Я охоче слухаю ті вказівки, які мені приємні і лестять	
96	Я люблю, коли оточуючі приділяють мені багато уваги	
97	Дуже не люблю всякі правила і обмеження, які ускладнюють моє життя	
98	Я довго не роздумую у важких ситуаціях, рішення виникає у мене миттєво	
99	У компанії я ніяковію і через це справляю гірше враження, ніж міг би	
100	Мені важко заснути через хвилювання з приводу невдачі	
101	Іноді я помічаю, що абсолютно дріб'язкові думки і спогади повністю захоплюють мене	
102	Я проти того, щоб з мене жартували	
103	Мене сильно дратують люди, які лізуть без черги, і я їм це завжди виказую (або не пускаю)	
104	Мене важко розсердити	
105	Я досить часто (частіше, ніж інші) скоюю вчинки, про які потім доводиться жалкувати	
106	Я думаю, що більшість людей готова піти на нечесний вчинок за ради вигоди	

107	Я знаю хто винуватий у більшості моїх неприємностей	
108	Я важкодоступна для контакту людина	
109	Я ніколи не потребую співчуття оточуючих	
110	Мої рідні не розуміють мене і видаються мені чужими	
111	Були випадки, коли мені було важко утриматися від того, щоб не вкрасти в кого-небудь або де-небудь, наприклад, у магазині	
112	Буває, що я з ким-небудь трохи пліткую	
113	Часто я бачу сни, про які краще нікому не розказувати	
114	Бувало, що при обговоренні деяких питань я, особливо не замислюючись, погоджувався з думкою інших	
115	В школі я засвоював матеріал повільніше, аніж інші	
116	Моя зовнішність мене в цілому влаштовує	
117	Я дуже люблю читати про злочини і таємні пригоди	
118	Мені подобається брати участь у конкурсах художньої самодіяльності	
119	Вважаю, що дуже важливо, щоб результат моєї роботи став відомий оточуючим	
120	Я вважаю, що більшість людей здатна збрехати, якщо це в їх інтересах	
121	Мені важко висловити свої думки словами, тому я рідко включаюся у бесіду	
122	Буває, що мене турбує відчуття провини або каяття совісті через яку-небудь дрібницю	
123	У розмові з представницями іншої статі я часто уникаю делікатних тем, які можуть викликати збентеження	
124	Я сильно гарячкую, якщо мене кваплять або підганяють	
125	Іноді дрібниця, вказана на мою адресу, здатна викликати в мене бурхливу реакцію	
126	Якщо я вважаю, що вчиняю вірно, то думка інших людей мене мало цікавить	
127	Терпіти не можу, якщо мене перебивають у той час, коли я зайнятий	
128	Я вважаю, що часто мене карали незаслужено	
129	Я легко плачу	
130	Я віддаю перевагу темним і сірим тонам	
131	Я живу своїми внутрішніми думками, і мене не цікавить дійсність	
132	Я не відчуваю (не сприймаю) заперечень і критики, а завжди думаю і роблю по-своєму	
133	Я цілком впевнений у собі	
134	Раз на тиждень або частіше я буваю дуже збудженим і схвильованим	
135	Іноді я відчуваю, що хтось управляє моїми думками	
136	Я щодня випиваю дуже багато води	
137	Буває, що непристойний жарт викликає у мене сміх	
138	Щасливішим за все я буваю наодинці	
139	У компанії я не привертаю до себе уваги	
140	У компанії мій настрій куди краще, ніж вдома	
141	Я здатний вчинити щось видатне	
142	Мені подобається виступати перед ким-небудь	
143	Думаю, що я більш чутливий до естетичних сторін життя, ніж більшість людей	
144	Я часто відчуваю себе менш пристосованим до життя і його вимог, ніж інші	
145	Я набагато більше зацікавлений у пошуках духовних і художніх цінностей, ніж ділових і матеріальних.	
146	У більшості випадків я дотримуюся формули: „Ризик – благородна справа”	
147	Мені дуже важко, майже неможливо змовчати коли образили	
148	Мені часто що-небудь так набридає, що я відчуваю себе „ситим по горло”	
149	У мене ніколи не було неприємностей через грубі порушення дисципліни, конфліктів з товаришами тощо	
150	У мене рідко дзвенить або гуде у вухах	
151	Впевнений, що за мою спиною про мене говорять	

152	Мої ідеї і думки виглядають, як ті що випереджають час	
153	Мене дратує, коли мене відволікають від важливої роботи або просять поради	
154	Мені здається, що мене ніхто не розуміє	
155	Хтось намагається впливати на мої думки	
156	Я люблю казки Андерсена	
157	Навіть серед людей я зазвичай відчуваю себе самотнім	
158	Мене легко збити з пантелику	
159	Я легко втрачаю терпіння з людьми	
160	Мені часто хочеться померти	
161	Я б погодився виступити у ролі конференсьє на концерті якої-небудь знаменитості	
162	Мене завжди дратують люди, які прагнуть бути першими у компанії	
163	В мене псується настрій, я відчуваю себе погано, якщо оточуючі не проявляють до мене належної уваги	
164	Мені подобається цитувати незвичайні або шокуючі вислови мудреців або великих людей	
165	Іноді я не наважуюся здійснити свої власні ідеї через побоювання, що вони можуть виявитися нереальними	
166	Я стаю дуже збентеженим, якщо говорять про мій характер	
167	Мене збентежують непристойні анекдоти та історії	
168	Я не вважаю за потрібне приховувати своє презирство або негативну думку про когось або про щось	
169	Мені часто говорять, що я запальний	
170	Я не дуже ладнаю з людьми	
171	У сучасному житті дуже багато дратівливих перешкод, обмежень	
172	В моєму житті був один або декілька випадків, коли я відчував, що хтось за допомогою гіпнозу примушує мене скоювати ті або інші вчинки	
173	У мене ніколи не було зіткнень із законом	
174	Я вважаю, що пророцтва мають великий сенс	
175	Переважну більшість часу Я б сидів, нічого не робив, мріяв („філософствував”)	
176	Часом я жалкую, що живу на цьому світі	
177	Бувало, що я кидав почату справу, оскільки боявся, що не справлюся з нею	
178	Майже щодня трапляється що-небудь, що лякає мене	
179	До питань релігії я відношуся байдуже, вони мене не цікавлять	
180	Напади поганого настрою бувають у мене рідко	
181	Я заслуговую суворого покарання за свої вчинки	
182	Мої переконання і погляди непохитні	
183	Дуже рідко критика і заперечення на мою адресу бувають справедливими	
184	У компаніях я завжди є центром уваги.	
185	Я відношуся до таких людей, які вміють захоплюватися і преклонятися перед ким-небудь або чим-небудь	
186	Думаю, що класичні музичні твори, живопис справляють на мене більше враження, ніж на інших	
187	У мене нерідко буває стан, коли я ось-ось можу заплакати	
188	Ідучи з дому, я часто турбуюся про те, чи закриті двері, чи вимкнений газ тощо	
189	Мене ніколи не турбує небезпека заразитися якою-небудь хворобою через дверні ручки	
190	Досить часто я відчуваю, що у мене всередині все кипить	
	Люди мене вважають спокійною і врівноваженою людиною	
192	Іноді я відчуваю таку лютість, що хочеться зламати двері або розбити вікно	
193	Мені здається, що я все відчуваю більш гостро, ніж інші	
194	Людина, яка спонукає людей залишати без нагляду цінне майно, винна приблизно так само, як і та, хто це майно краде	

195	Думаю, що кожний може збрехати, щоб уникнути неприємностей	
196	Я досить спокійно перенесу вигляд страждаючих тварин	
197	У мене бувають дуже незвичайні і своєрідні внутрішні переживання	
198	Все на землі підкоряється якійсь владній „магічній” силі	
199	У мене були періоди, коли через хвилювання я втрачав сон	
200	Я людина нервова і легко збудлива	
201	Мені здається, що нух у мене такий же, як у інших (не гірше)	
202	Все в мене виходить погано, не так як треба	
203	Я майже завжди відчуваю сухість у роті	
204	Велику частину часу я відчуваю себе втомленим	
205	В компанії я люблю розповідати різні історії для того, щоб заволодіти загальною увагою	
206	Мені подобається заводити знайомства з впливовими і авторитетними людьми	
207	Для мене властива деяка примхливість	
208	Я збентежуюся вступити у суперечку навіть з добре відомого мені питання	
209	Я надмірно чутливий і легко вразливий	
210	Мені, безумовно, не вистачає впевненості у собі	
211	Я готовий відмовитися від своїх намірів, якщо оточуючі вважають, що я не маю рації або цього робити не варто	
212	Я вважаю за краще діяти імпульсивно, під впливом моменту, навіть якщо це приводить до труднощів	
213	Зазвичай я спокійно перенесу самовдоволених людей, навіть якщо вони багато вихваляються	
214	Я завжди в змозі чітко контролювати прояви своїх почуттів	
215	Я більш вразливий аніж більшість людей	
216	Більшість людей у глибині душі не любить ускладнювати собі життя ради того, щоб допомогти іншим	
217	Моя мати і батько часто примушували мене підкорятися навіть тоді, коли я вважав це безрозсудним	
218	Мені в голову приходять часто дивні і незвичайні думки	
219	Часто які-небудь дрібниці приводять мене до приголомшливих висновків	
220	Мені подобається шукати незвичайні або парадоксальні прийоми вирішення різних завдань і питань	
221	Іноді я відчуваю, що близький до нервового зриву	
222	Мене дуже дратує, що я забуваю, куди кладу речі	
223	Я дуже уважно відношуся до того, як я одягаюся	
224	Пригодницькі розповіді мені подобаються більше, ніж розповіді про кохання	
225	Мені дуже важко пристосуватися до нових умов життя, роботи. Перехід до будь-яких умов життя, роботи, навчання здається нестерпно важким	
226	Мені здається, що по відношенню до мене часто чинять несправедливо	
227	Мені подобається, коли всі визнають мене головою або зачинателем події	
228	Я прагну уникати незвичайних висловів і вчинків, які збентежують оточуючих	
229	Мені подобається скоювати ризиковані вчинки ради забави	
230	Я цілком можу обійти закон, якщо по суті не порушую його	
231	Я часто втрачаю можливість через свою внутрішню нерішучість	
232	Мені важко підтримувати розмову з людьми, з якими я щойно познайомився	
233	Мені часто доводиться приховувати свою сором'язливість ціною великих зусиль	
234	Ухвалюючи рішення, я більше керуюся велінням серця, аніж розумом	
235	Мало що можна здійснити поступовими, помірними методами, частіше необхідно застосувати силу	
236	Я виказую свої думки так, як вони приходять мені в голову, а не намагаюся їх спочатку краще сформулювати	
237	Безумовно на мене випало більше турбот і проблем, аніж належить	

238	Іноді мій слух настільки загострюється, що це навіть мені заважає	
239	У мене відсутні вороги, які по-справжньому хотіли б заподіяти мені яке-небудь зло	
240	Мене не хвилює, якщо оточуючі вважають мої вчинки незвичними	
241	Я не можу зрозуміти людей, які плачуть в кіно	
242	Вважаю, що я відрізняюся від більшості людей своєю незвичною поведінкою	
243	Я часто відчуваю себе несправедливо скривдженим	
244	Моя думка часто не співпадає з думкою оточуючих	
245	Я часто переживаю почуття втомленості від життя, і мені не хочеться жити	
246	На мене звертають увагу частіше, ніж на інших	
247	Через переживання у мене буває головний біль і запаморочення	
248	Часто у мене бувають періоди, коли мені нікого не хочеться бачити. Нікого!	
249	Мені важко прокинутися в призначений час	
250	Мені приємно мати серед своїх знайомих вагомих людей, це піднімає мій авторитет	
251	Мені подобається їжа, яка приготована з екзотичних продуктів	
252	Я гостро і тривало переживаю невдачі	
253	Люди легко можуть змінити мою думку, яка перед цим здавалася остаточною	
254	Я можу йти попереду інших в уявних міркуваннях, але не в діях	
255	Часом я впевнений в своїй непотрібності	
256	Деякі історії (анекдоти) настільки цікаві, що мені буває не просто смішно, а наступає дикий сміх і захоплення	
257	Вважаю, що сильній людині можна багато чого пробачити	
258	Я вважаю, що для цікавої і привабливої справи усілякі правила і обмеження можна обійти	
259	Зазвичай мене насторожують люди, які поведуться дещо доброзичливіше, ніж я очікував	
260	Про мене кажуть вульгарні і образливі речі	
261	Коли я знаходжуся у приміщенні, я відчуваю себе якось тривожно і неспокійно	
262	Я людина особлива і незрозуміла для інших (не такий як всі)	
263	Часом мені дуже хотілося залишити домівку	
264	Життя для мене майже завжди пов'язане з напругою	
265	Якщо в моїх невдачах хтось винен, я не залишу його безкарним	
266	У дитинстві я був примхливим і дратівливим	
267	Мені відомі випадки, коли мої родичі лікувалися у невропатолога або психіатра	
268	Іноді я приймаю валеріану, еленіум, кодеїн або інші заспокійливі засоби	
269	Чи є у Вас судимі родичі?	
270	Чи мали Ви приводи в міліцію?	
271	Чи залишалися Ви в школі на другий рік?	
272	У мене є такі якості, за якими я безумовно перевершую інших людей	
273	Я серйозно цікавлюся гімнастикою йогів	
274	Я схильний сприймати все дуже близько до серця	
275	Я є дуже недовірливою людиною, без кінця турбуюся і тривожуся про все	
276	Якщо у мене взяли в борг, я соромлюся про це нагадати	

Обробка результатів

Обробку проводять за сімома ключами за відповідними шкалами: „достовірність”, „нервово-психічна стійкість”, „істерія”, „психастенія”, „психопатія”, „параноя”, „шизофренія”. На кожне питання тесту обстежуваний може відповідати „Так” або „Ні”. Тому при обробці результатів враховується кількість відповідей, що співпали з ключем. Кожний збіг з ключем оцінюється в один сирий бал.

Шкала достовірності оцінює ступінь об'єктивності відповідей. У випадку, якщо загальна кількість сирих балів дорівнює або перевищує 8, то отримані дані слід вважати недостовірними внаслідок прагнення військовослужбовця відповідати соціально бажаному типу особистості.

Показники:

8, 9, 10 стенів вважаються високими і свідчать про значну вираженість відповідних ознак;

4, 5, 6, 7 стенів є середніми показниками і говорять про незначну (допустиму норму) вираженість ознак;

менше 4 стенів - свідчить про практичну відсутність вказаних ознак.

Ключі для обробки реєстраційного бланка особистісного опитувальника „НПН - А”

Найменування шкали	Номери питань з відповіддю „Так”	Номери питань з відповіддю „Ні”
Достовірність (Д)		1, 4, 6, 24, 25, 27, 47, 49, 50, 70, 72, 93, 112, 114, 137
Нервово-психічна нестійкість (НПН)	3, 5, 23, 26, 48, 68, 89, 90, 91, 94, 111, 113, 115, 134, 135, 136, 138, 155, 157, 158, 159, 160, 177, 178, 181, 199, 200, 202, 203, 204, 221, 222, 223, 225, 226, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271	2, 28, 45, 46, 67, 69, 71, 92, 116, 133, 156, 179, 180, 182, 201, 224
Істерія (І)	7, 8, 9, 10, 29, 31, 32, 51, 52, 53, 54, 73, 74, 75, 76, 95, 96, 97, 98, 117, 118, 119, 120, 139, 140, 141, 142, 161, 162, 163, 164, 183, 184, 185, 205, 206, 207, 227, 229, 250, 251, 272, 273	30, 139, 228
Психастенії (Пс)	11, 12, 13, 33, 34, 55, 56, 57, 77, 78, 79, 99, 100, 101, 121, 122, 123, 143, 144, 145, 165, 166, 167, 186, 187, 188, 189, 208, 209, 210, 211, 231, 232, 233, 252, 253, 254, 255, 274, 275, 276	35, 230
Психопатії (Пп)	14, 15, 17, 36, 37, 38, 39, 58, 59, 60, 61, 80, 81, 82, 83, 102, 103, 105, 124, 125, 126, 127, 146, 147, 148, 168, 169, 170, 171, 190, 192, 212, 234, 235, 256, 257, 258	16, 104, 149, 191, 213, 214, 236
Параної (Пя)	18, 19, 20, 40, 63, 85, 86, 107, 128, 129, 151, 172, 193, 215, 237, 238	41, 42, 62, 64, 84, 106, 150, 173, 194, 195, 216, 217, 239, 259, 260, 261
Шизофренія (Ш)	21, 22, 43, 44, 65, 66, 87, 88, 108, 109, 130, 131, 132, 152, 153, 154, 174, 175, 196, 197, 198, 218, 219, 220, 240, 241, 242, 262, 263, 264.	

Переведення у стени результатів, отриманих по шкалах методики „НПН - А”

Найменування шкал і кількість відповідей що співпали з ключем							Стени
Д	НПН	І	Пс	Пп	Пя	Ш	
10 >	13 >	36 >	27 >	30 >	16 >	11 >	10
9	12	33 - 35	23 - 26	27 - 29	15	10	9
8	10-11	29 - 32	19 - 22	23 - 26	14	9	8
6 - 7	8 - 9	25 - 28	16 - 18	20 - 22	13	7 - 8	7
4 - 5	7	22 - 24	12 - 15	16 - 19	12	6	6
3	5 - 6	18 - 21	9 - 11	13 - 15	11	4 - 5	5
2	3 - 4	15 - 17	5 - 8	10 - 12	10 - 9	3	4
1	2	11 - 14	2 - 4	6 - 9	8	2 - 1	3
0	1	7 - 10	1	3 - 5	7	0	2
0	0	< 6	0	2	< 6	0	1

Інтерпретація шкал

Шкала нервово-психічної нестійкості. Шкала є інтегральною, повідомляє про наявність ознак НПН. Подальші шкали тільки розкривають структуру НПН. Низький рівень поведінкової регуляції, порушення міжособистісних відносин, недостатня соціальна зрілість, порушення у сфері професійної діяльності, дисциплінарних і моральних норм поведінки, відсутність адекватної самооцінки і реального сприйняття дійсності, низькі адаптаційні можливості. Високі показники свідчать про наявність ознак нервово-психічної нестійкості, характер якої уточнюється при інтерпретації профілю особистості (графічне зображення результатів за шкалами опитувальника).

Шкала істерії. Для осіб з високими показниками характерним є позерство, егоцентризм, самозакоханість, демонстративність і театральність поведінки, бажання бути у центрі уваги, прагнення казатися в очах оточуючих значною особистістю, бажання визнання і оригінальності, схильність до перебільшень. Поверхнєве відношення до поставлених завдань, недбале їх виконання. Хвороблива і неадекватна реакція на осуд суспільства, невизнання „заслуг”. Професійна діяльність і поведінка орієнтована на зовнішній ефект.

Шкала психастенії. Характерною є висока тривожність, недовірливість, нерішучість, невпевненість у собі, особливо в умовах динамічної обстановки, дефіциту часу і інформації; підвищена вразливість, відчуття неповноцінності, тривалий аналіз своїх дій, схильність до сумнівів, зниженої самооцінки і незадоволеності собою; вимогливість у виконанні формальностей, делікатність і тактовність, боязкість, знижена активність; складність при ухваленні рішень, уникнення складних завдань.

Шкала психопатії. Підвищені збудливість, агресивність, незлагідність, експлозивність, впертість і наполегливість; схильність до бурхливих реакцій протесту і прямолінійної критики; низький рівень самоконтролю, схильність до володарювання, високе відчуття суперництва, прагнення за всяку ціну відстояти, виправдати свої вчинки і переконання; непередбачуваність емоцій і вчинків.

Шкала параної. Схильність до утворення „видатних ідей” і „боротьби за справедливість”; глибоке теоретизування, прямолінійність у думках, жарозумілість і самовпевненість; уміння захопити, організувати людей на

реалізацію своїх ідей; вузькість і однобічність інтересів, недовір'я і підозрілість, завзятість у відстоюванні переконань, конфліктність у разі невизнання заслуг.

Шкала шизофренії. Схильність до теоретичних побудов і несподіваних висновків, які часто не співпадають з висновками і думками оточуючих, оригінальність і споглядальність; емоційна холодність, поверхнєве співпереживання, нерозуміння товаришів, безцеремонність і жорсткість або, навпаки, підвищена вразливість і чутливість; прагнення до занурення у власний світ, відчуженість, замкнутість, безплідна мрійливість, наростаючі утруднення в спілкуванні.

Слід пам'ятати, що ізольованій інтерпретації може піддаватися тільки шкала НПН, решта шкал - як єдине ціле, а не як сукупність незалежних шкал. Підйом по одній з шкал говорить про найбільшу присутність ознак цієї шкали у загальній характеристиці нервово-психічної нестійкості особистості.

АНКЕТА САМООЦІНКИ СТАНУ (АСС)

Методика АСС направлена на оцінку суб'єктивного самопочуття і наявності соматичних скарг у військовослужбовців на етапах бойової діяльності.

Інструкція обстежуваним

З урахуванням свого стану оцініть, як Ви відчуваєте себе на даний момент. На кожне ствердження пропонується три варіанти відповіді. Уважно прочитайте кожне із запропонованих питань і виберіть одну із запропонованих відповідей (стверджень).

Текст опитувальника

№	Відповідь	Бали
1	Працездатність	
	- працездатність висока	3
	- працездатність знижена	2
	- непрацездатний	1
2.	Загальне самопочуття	
	- самопочуття добре	3
	- самопочуття задовільне, так собі	2
	- самопочуття погане	1
3.	Настрій	
	- настрій добрий	3
	- настрій знижений	2
	- настрій поганий	1
4.	Бадьорість	
	- бадьорий, повний сил	3
	- відчуття втомленості	2
	- відчуття розбитості	1
5.	Спокій, врівноваженість	
	-спокійний, врівноважений	3
	- переживаю почуття внутрішньої стурбованості	2
	- неврівноважений	1
6.	Уважність, зібраність	
	- уважність добра, зібраний	3
	- уважність задовільна	2
	- неуважний, розсіяний	1
7.	Якості пам'яті	
	- пам'ять добра	3
	- пам'ять задовільна	2
	- пам'ять знижена, забудькуватий	1
8.	Якості психомоторики	
	- реакція швидка, адекватна	3
	- реакція дещо сповільнена, „загальмований”	2
	- виражена сповільненість реакцій	1
9	Професійні навички	
	- професійні навички міцні	3
	- професійні навички недостатньо міцні або частково загублені	2
	- професійні навички не сформовані або повністю загублені	1
10.	Інтерес до професійної діяльності	
	- стійкий інтерес до діяльності	3
	- інтерес до діяльності понижений	2
	- повна відсутність інтересу до діяльності	1

За наявності скарг на стан здоров'я, вкажіть їх наявність

№	Скарги	Так	Ні
1	Поганий сон з неприємними сновидіннями		
2	Сонливість вдень		
3	Запаморочення		
4	Головний біль, відчуття тяжкості в голові		
5	Прискорене серцебиття		
6	Біль (неприємні відчуття) в області серця		
7	Біль (неприємні відчуття) в грудях (за грудиною)		
8	Ускладнення дихання або задишка		
9	Нудота або відчуття, що злегка нудить		
10	Болі або неприємні відчуття в животі		
11	М'язова слабкість		
12	Інші скарги і неприємні відчуття		

Обробка результатів

При обробці результатів обстеження за методикою АСС підраховується сума сирих балів, яка потім переводиться у шкалу нормального розподілу (стени) за допомогою таблиці

Таблиця переведення сирих значень суб'єктивного самопочуття у 10-бальну шкалу нормального розподілу (стени)

С т е н и									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
10	11-12	13-14	15-17	18-23	24-25	26-27	28	29	30
Незадовільне суб'єктивне самопочуття		Задовільне суб'єктивне самопочуття		Гарне суб'єктивне самопочуття					

Показник АСС у межах 5-10 стенів за відсутності (або наявності одиничних) скарг вказує на гарне суб'єктивне самопочуття військовослужбовців і вони можуть бути використані у бойовій обстановці в першу чергу.

Зниження показника АСС до 3-4 стенів у поєднанні з скаргами на стан здоров'я свідчить про задовільне суб'єктивне самопочуття військовослужбовців. В цьому випадку доцільно застосовувати методи психологічної і фармакологічної корекції. Рішення про використання військовослужбовців у бойовій обстановці ухвалюється індивідуально.

Зниження показника АСС до 1-2 стенів у поєднанні з великою кількістю скарг на стан здоров'я вказує на незадовільний функціональний стан військовослужбовців. В таких випадках військовослужбовцям необхідний огляд психіатра (психоневролога), відпочинок, заходи психологічної і фармакологічної корекції. Використовувати таких військовослужбовців у бойовій обстановці недоцільно.

ОЦІНКА РЕЗЕРВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ КАРДІОРЕСПІРАТОРНОЇ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Оцінка резервних можливостей кардіореспіраторної системи військовослужбовців здійснюється з метою визначення функціонального стану серцево-судинної і дихальної систем, що істотно доповнює дані психологічного і соціально-психологічного обстеження щодо прогнозування ступеня стійкості обстежуваних осіб до бойового стресу. Вивчення функціонального стану військовослужбовців доцільно проводити груповим методом у складі підрозділів (по 15-30 чоловік).

У зв'язку з обмеженою можливістю індивідуального обстеження доцільно використовувати проби навантажень із затримкою дихання на вдиху (проба Штанге) і на видиху (проба Генча).

Проба Штанге полягає у максимальній затримці дихання на вдиху, після трьох дихальних циклів на 3/4 від глибини повного вдиху. Проба виконується стоячи. Військовослужбовців необхідно вишикувати у дві шеренги, обличчям один до одного. При цьому військовослужбовці першої шеренги виконують пробу, а військовослужбовці другої шеренги стежать за правильністю виконання проби і запам'ятовують час (у секундах), після якого обстежуваний припинив виконання проби.

Спочатку керівник дає коротку інструкцію: „*Зараз, Ви зробите три вдихи і видих. Вдих робиться, приблизно на 3/4 від глибини повного вдиху. Потім за мою команду робимо повний вдих, затискаємо пальцями правої руки ніс і у такому положенні максимально затримуємо дихання. Я робитиму відлік часу за секундоміром. Товариш, що стоїть навпроти Вас (рахівник) запам'ятовує той час, коли Ви припините виконання проби. Приготувалися. Робимо три вдихи і видих: один, два, три. Робимо глибокий вдих, затискаємо пальцями ніс. Відлік часу! Одна секунда, дві, три, чотири...*”

Відлік часу продовжується до тих пір, поки останній обстежуваний не закінчить виконання проби. Потім керівник йде уздовж другої шеренги, рахівник називає час виконаної проби, а керівник заносить показник часу виконання проби кожним обстежуваним військовослужбовцем у заздалегідь приготовлений протокол обстеження. Після чого шеренги міняються місцями.

Проба Генча виконується аналогічно пробі Штанге. Час виконання між двома пробами не менше 3 хвилин. Після трьох вдихів і видихів, за командою, обстежуваний робить максимально глибокий вдих, потім повний видих, затискає ніс пальцями правої руки і у такому положенні знаходиться до тих пір, поки в змозі продовжувати виконання проби. Керівник обстеження за секундоміром, виразно дає відлік часу, поки останній військовослужбовець не закінчить пробу.

Висновок про функціональний стан кардіореспіраторної системи здійснюється за формулою з розрахунком індексу Богомазова:

$$ІБ = \frac{\text{Проба Штанге (с)} + \text{проба Генча (с)}}{90} \times 100$$

Розраховані за формулою сирі значення показників резервних можливостей кардіореспіраторної системи переводяться за таблицею у 10-бальну шкалу нормального розподілу (стени). Військовослужбовцям, що мають рівень резервних можливостей в межах 1-2 стени повинен надаватися короткотерміновий відпочинок і з ними необхідно проводити заходи фармакологічної корекції.

Переведення сирих значень у стенову шкалу

Стени									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
≤ 42	50-56	57-69	70-87	88-95	96 -101	102 -110	111-113	114 -120	≥ 121
Незадовільний стан резервних можливостей кардіореспіраторної системи		Граничний стан резервних можливостей кардіореспіраторної системи		Задовільний стан резервних можливостей кардіореспіраторної системи					

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ І СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ХОЛМСА І РАГЕ

Інструкція обстежуваним

Уважно прочитайте весь перелік, щоб мати загальне уявлення про те, які ситуації, події і життєві обставини, що викликають стрес, в ньому представлені. Потім спробуйте пригадати всі події, що трапилися з Вами протягом останнього року, і підрахуйте загальне число «зароблених» вами балів. Якщо яка-небудь ситуація виникала у вас більше одного разу, то отриманий результат слід помножити на дану кількість разів і вписати помножене значення у відповідну клітинку колонки «Ваша сума».

№	Життєві події	Бали	Кількість разів за рік	Ваша сума
1.	Смерть чоловіка або жінки	100		
2.	Розлучення	73		
3.	Розрив стосунків подружжя (без оформлення розлучення), розрив стосунків з партнером	65		
4.	Арешт	63		
5.	Смерть близького члена сім'ї	63		
6.	Травма або хвороба	53		
7.	Одруження, весілля	50		
8.	Звільнення з роботи	47		
9.	Примирення подружжя	45		
10.	Вихід на пенсію	45		
11.	Проблеми із здоров'ям членів сім'ї	44		
12.	Вагітність (вагітність партнера)	40		
13.	Сексуальні проблеми	39		
14.	Поява нового члена сім'ї, народження дитини	39		
15.	Реорганізація на роботі	39		
16.	Зміна фінансового положення	38		
17.	Смерть близького друга	37		
18.	Зміна професійної орієнтації, зміна місця роботи	36		
19.	Посилення конфліктності відносин з чоловіком (жінкою)	35		
20.	Позика на значну покупку (наприклад, будинок)	31		
21.	Закінчення терміну виплати позики, поява боргів що зростають	30		
22.	Зміна посади, підвищення службової відповідальності	29		
23.	Син або дочка покидають дім	29		
24.	Проблеми з родичами чоловіка (дружини)	29		
25.	Видатне особисте досягнення, успіх	28		
26.	Чоловік кидає роботу (або приступає до роботи)	26		
27.	Початок або кінець навчання в учбовому закладі	26		
28.	Зміна умов життя	25		
29.	Відмова від якихось індивідуальних звичок, зміна стереотипів поведінки	24		
30.	Проблеми з начальством, конфлікти	23		
31.	Зміна умов або годин роботи	20		
32.	Зміна місця проживання	20		
33.	Зміна місця навчання	20		
34.	Зміна звичок, пов'язаних з проведенням дозвілля або відпустки	19		

35.	Зміна звичок, пов'язаних з віросповіданням	19		
36.	Зміна соціальної активності	18		
37.	Позика для придбання незначних речей (машини, телевізора)	17		
38.	Зміна індивідуальних звичок, пов'язаних зі сном, порушення сну	16		
39.	Зміна кількості членів сім'ї, що живуть разом, зміна характеру і частоти зустрічей з іншими членами сім'ї	15		
40.	Зміна звичок, пов'язаних з харчуванням (кількість споживаної їжі, дієта, відсутність апетиту і т. п.)	15		
41.	Відпустка	13		
42.	Різдво, зустріч Нового року, день народження	12		
43.	Незначне порушення правопорядку (штраф за порушення правил дорожнього руху)	11		

Разом: _____

Інтерпретація результатів

Доктора Холмс і Раге (США) вивчали залежність захворювань (зокрема інфекційних хвороб і травм) від різних стресогенних життєвих подій у більш ніж п'яти тисяч пацієнтів. Вони дійшли висновку, що психічним і фізичним хворобам за звичай передують певні серйозні зміни в житті людини. На підставі свого дослідження вони склали шкалу, в якій кожній важливій життєвій події відповідає певне число балів залежно від ступеня його стресогенності.

Відповідно до проведених досліджень було встановлено, що 150 балів означає 50% вірогідності виникнення якогось захворювання, а при 300 балах вона збільшується до 90%.

Підсумкова сума визначає одночасно і ступінь вашого опору стресу. Велика кількість балів - це сигнал тривоги, який попереджує вас про небезпеку. Отже, вам необхідно терміново що-небудь зробити, щоб ліквідувати стрес. Підрахована сума має ще одне важливе значення - вона виражає (у цифрах) ступінь вашого стресового навантаження.

Для наочності приводимо порівняльну таблицю стресових характеристик.

Загальна сума балів	Ступінь опору стресу
150-199	Висока
200-299	Порогова
300 і більш	Низька (ранима)

Якщо, наприклад, сума балів - понад 300, це означає реальну небезпеку, тобто вам загрожує психосоматичне захворювання, оскільки ви близькі до фази нервового виснаження.

Підрахунок суми балів дасть вам можливість відтворити картину свого стресу. І тоді ви зрозумієте, що не окремі, начебто незначні події у вашому житті стали причиною виникнення стресової ситуації, а їх комплексна дія.

ТЕСТ А. АССИНГЕРА (ОЦІНКА АГРЕСИВНОСТІ У ВІДНОСИНАХ)

Флегматична людина рідко проявляє себе як цікавий співрозмовник, але з надмірно агресивною, такою, що кидається як тигр, людиною теж неприємно спілкуватися.

Тест А.Ассингера дозволяє визначити, чи коректна людина у відношеннях з оточуючими і чи легко їй спілкуватися з ними. Для більшої об'єктивності відповідей можна провести взаємооцінку, коли колеги відповідають на питання один за одного. Це допоможе зрозуміти, наскільки вірна їх самооцінка.

Виберіть одну з відповідей та підкресліть її номер.

Текст опитувальника

I. Чи схильні Ви шукати шляхи до примирення після чергового службового конфлікту?

1. Завжди.
2. Іноді.
3. Ніколи.

II. Як Ви поведетесь в критичній ситуації?

1. Стримуєтесь.
2. Зберігаєте повний спокій.
3. Втрачаєте самовладання.

III. Яким вважають Вас колеги?

1. Самовпевненим і заздрисним.
2. Доброзичливим.
3. Спокійним і незаздрисним.

IV. Як Ви відреагуєте, якщо вам запропонують відповідальну посаду?

1. Приймете її з деякими побоюваннями.
2. Погодитесь без коливань.
3. Відмовитесь від неї ради власного спокою.

V. Як Ви будете себе вести, якщо хто-небудь з колег без дозволу візьме з Вашого столу папір?

1. Посваритесь.
2. Примусите повернути.
3. Запитайте, чи не потрібне йому ще чого-небудь.

VI. Якими словами Ви зустрінете чоловіка (дружину), якщо він (вона) повернувся(лась) з роботи пізніше за звичайне?

1. «Що тебе так затримало»?
2. «Де ти лазиш допізна»?
3. «Я вже почав(ла) хвилюватися».

VII. Як Ви поведетеся за кермом автомобіля?

1. Прагнете обігнати машину, яка показала вам хвіст?
2. Вам все одно, скільки машин вас обігнало.
3. Помчитесь з такою швидкістю, щоб ніхто не наздогнав вас.

VIII. Якими Ви вважаєте свої погляди на життя?

1. Збалансованими.
2. Легковажними.
3. Вкрай жорсткими.

IX. Що Ви робите, якщо не все вдається?

1. Намагаєтеся звалити провину на іншого.
2. Залишаєте незакінченим.
3. Стаєте надалі обережнішим.

X. Як Ви відреагуєте на фейлетон про випадки розбещеності серед сучасної молоді?

1. «Пора вже заборонити їм такі розваги».
2. «Треба створити їм можливість організовано і культурно відпочивати».
3. «І чого ми стільки з ними возимось?»

XI. Що Ви відчуваєте, якщо місце, яке Ви хотіли зайняти, дісталось іншому?

1. «І навіщо я тільки на це нерви витрачав?»
2. «Видно, що його обличчя шефу більш приємніше».
3. «Можливо, мені це вдасться іншим разом».

XII. Як Ви дивитесь страшний фільм?

1. Боїтеся.
2. Нудьгуєте.
3. Одержуєте задоволення.

XIII. Якщо через дорожню пробку Ви спізнюєтеся на важливу нараду?

1. Нервуватимете під час засідання.
2. Спробуєте викликати поблажливість партнерів.
3. Засмутитесь.

XIV. Як Ви ставитесь до своїх спортивних успіхів?

1. Обов'язково прагнете виграти.
2. Цінуєте задоволення відчути себе знов молодим.
3. Дуже гніваєтесь, якщо не везе.

XV. Як Ви поступите, якщо Вас погано обслужили в ресторані?

1. Стерпите, уникаючи скандалу.
2. Викличете метрдотеля і зробите йому зауваження.
3. Звернетесь зі скаргою до директора ресторану.

XVI. Як Ви поведетесь, якщо Вашу дитину образили в школі?

1. Поговорю з вчителем.
2. Влаштуєте скандал з батьками «малолітнього злочинця».
3. Порадите дитині дати здачу.

XVII. Як Ви вважаєте, яка Ви людина?

1. Середня.
2. Самовпевнена.
3. Пробивна.

XVIII. Що Ви скажете підлеглому, з яким зіткнулися у дверях установи, якщо він почав би вибачатися перед вами?

1. «Вибачте, це моя провина».
2. «Нічого страшного, дурниці».
3. «Уважніше треба бути!»

XIX. Як Ви відреагуєте на статтю в газеті про випадки хуліганства серед молоді?

1. Коли ж, нарешті, будуть вжиті конкретні заходи?
2. Треба ввести тілесні покарання.
3. Не можна все валити на молодь, винні і вихователі.

XX. Уявіть, що Ви заново народитесь, але вже твариною. Якій тварині ви віддасте перевагу?

1. Тигру або леопарду.
2. Домашньому коту.
3. Ведмедю.

Обробка результатів

Уважно проглянете підкреслені відповіді. Підрахуйте суму номерів відповідей.

45 і більше балів. Ви надмірно агресивні і при цьому нерідко буваєте неврівноваженим і жорстоким по відношенню до інших. Ви сподіваєтесь дістатись до управлінських верхів, розраховуючи на власні методи, добитися успіху, жертвуючи інтересами тих людей, що Вас оточують. Тому вас не дивує неприязнь товаришів по службі, але при щонайменшій нагоді ви стараєтесь їх за це покарати.

36 - 44 бали. Ви помірно агресивні, але цілком успішно йдете по життю, оскільки у вас достатньо здорового честолюбства і самовпевненості.

35 і менше балів. Ви надмірно миролюбиві, що обумовлено недостатньою упевненістю у власних силах і можливостях. Це зовсім не означає, що ви, як «травичка», гнетесь під будь-яким вітерцем. Та все ж таки більше рішучості вам не зашкодить!

Якщо по 7 і більше питанням ви набрали по 3 бала і менш ніж по 7 питанням - по 1 балу, то вибухи вашої агресивності носять швидше руйнівний, ніж конструктивний характер. Ви схильні до непродуманих вчинків і запеклих дискусій. Ви відноситеся до людей зневажливо і своєю поведінкою провокуєте конфліктні ситуації, яких цілком могли б уникнути.

Якщо ж по 7 і більше питанням ви одержали по 1 балу, і менш ніж по 7 питанням - по 3 бали, то ви надмірно замкнуті. Це не означає, що вам не властиві спалахи агресивності, але ви пригнічуєте їх аж надто ретельно.

ОЦІНКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ АТМОСФЕРИ В ОРГАНІЗАЦІЇ

А.Ф. ФІДПЕРА

Методика використовується для оцінки психологічної атмосфери в колективі. В основі лежить метод семантичного диференціала. Нижче запропонований бланк методики. Відповідь по кожному з 10 пунктів шкал оцінюється зліва направо від 1 до 8 балів. Чим лівіше розташований знак *, тим нижчий бал, тим доброзичливіша психологічна атмосфера в колективі, на думку того, хто відповідає. Підсумковий показник коливається від 10 (найбільш позитивна оцінка) до 80 (найбільш негативна оцінка) балів.

На підставі індивідуальних профілів створюється середній профіль, який і характеризує психологічну атмосферу колективу в підрозділі. Методика цікава тим, що допускає анонімне обстеження, а це підвищує її надійність. Надійність збільшується і в поєднанні з іншими методиками (наприклад, соціометрією).

Алгоритм підрахунку:

1. На підставі індивідуальних профілів підраховується середнє значення по кожному пункту;
2. Створюємо середній профіль. Підраховується сума середніх значень та ділиться на кількість пунктів (10);
3. Остаточна сума заноситься до графіку «Динаміка психологічної атмосфери в підрозділі» що вказує на середнє значення, яке і характеризує психологічну атмосферу колективу.

Інструкція обстежуваним

Шановний товаришу!

У запропонованому бланку наведені протилежні за сенсом пари слів, за допомогою яких можна описати атмосферу у вашому колективі. Чим ближче до правого або лівого слова в кожній парі ви поставите знак *, тим більше виражена ця ознака у вашому колективі.

Зразок бланка відповідей

	1	2	3	4	5	6	7	8	
Дружелюбність				*					Ворожість
Згода					*				Незгода
Задоволеність				*					Незадоволеність
Продуктивність			*						Непродуктивність
Теплота					*				Холодність
Співпраця		*							Неузгодженість
Взаємопідтримка							*		Недоброзичливість
Захопленість				*					Байдужість
Цікавість					*				Нудьга
Успішність	*								Безуспішність

Показники:

60-80 – вказують на погану, недоброзичливу, психологічну атмосферу у колективі;

40-59 – є середніми показниками і говорять про наявність у колективі незначних дестабілізуючих факторів;

До 39 – свідчить про доброзичливу психологічну атмосферу у колективі.

МЕТОДИКА ДІАГНОСТИКИ ОПЕРАТИВНОЇ ОЦІНКИ САМОПОЧУТТЯ, АКТИВНОСТІ І НАСТРОЮ (САН)

Опитувальник складається з 30 пар протилежних характеристик, за якими досліджуваному пропонують оцінити свій стан. Кожна пара є шкалою, на якій досліджуваний визначає ступінь вираженості тієї або іншої характеристики свого стану у момент обстеження.

Інструкція

Вам пропонується описати свій стан, який ви відчуваєте на даний момент, за допомогою таблиці, що складається з 30 полярних ознак. Ви повинні в кожній парі обрати ту характеристику, яка найточніше описує Ваш стан і відзначити цифру, яка відповідає ступеню (силі) вираженості даної характеристики.

Обробка даних

При підрахунку крайній ступінь вираженості негативного полюсу пари оцінюється в один бал, а крайній ступінь вираженості позитивного полюсу пари - в сім балів. При цьому потрібно враховувати, що полюси шкал постійно змінюються, позитивні стани завжди одержують високі бали, а негативні - низькі. Одержані бали групуються відповідно до ключа в три категорії і підраховується кількість балів по кожній з них.

Самопочуття (сума балів за шкалами) - 1, 2, 7, 8, 13, 14, 19, 20, 25, 26.

Активність (сума балів за шкалами) - 3, 4, 9, 10, 15, 16, 21, 22, 27, 28.

Настрій (сума балів за шкалами) - 5, 6, 11, 12, 17, 18, 23, 24, 29, 30.

Отримані результати по кожній категорії діляться на 10. Середній бал шкали дорівнює 4. Оцінка, що перевищує 4 бали, вказує на сприятливий стан досліджуваного, оцінки нижче 4 свідчать про зворотне. Нормальні оцінки стану лежать в діапазоні 5,0 - 5,5 балів. Слід врахувати, що при аналізі функціонального стану важливі не тільки значення окремих його показників, але і їх співвідношення.

Типова карта методики САН

П.І.Б. _____

Пол _____ Вік _____

Дата _____ Час _____

1.	Самопочуття добре	3	2	1	0	1	2	3	Самопочуття погане
2.	Відчуваю себе сильним	3	2	1	0	1	2	3	Відчуваю себе слабким
3.	Пасивний	3	2	1	0	1	2	3	Активний
4.	Малорухливий	3	2	1	0	1	2	3	Рухливий
5.	Веселий	3	2	1	0	1	2	3	Сумний
6.	Гарний настрої	3	2	1	0	1	2	3	Поганий настрої
7.	Працездатний	3	2	1	0	1	2	3	Розбитий
8.	Повний сил	3	2	1	0	1	2	3	Знесилений
9.	Повільний	3	2	1	0	1	2	3	Швидкий
10.	Бездіяльний	3	2	1	0	1	2	3	Діяльний
11.	Щасливий	3	2	1	0	1	2	3	Нещасний
12.	Життєрадісний	3	2	1	0	1	2	3	Похмурий
13.	Напружений	3	2	1	0	1	2	3	Розслаблений
14.	Здоровий	3	2	1	0	1	2	3	Хворий
15.	Безчасний	3	2	1	0	1	2	3	Захоплений
16.	Байдужий	3	2	1	0	1	2	3	Схвильований
17.	Захоплений	3	2	1	0	1	2	3	Похмурий
18.	Радісний	3	2	1	0	1	2	3	Засмучений
19.	Відпочивший	3	2	1	0	1	2	3	Втомлений
20.	Свіжий	3	2	1	0	1	2	3	Виснажений
21.	Сонливий	3	2	1	0	1	2	3	Збуджений
22.	Бажання відпочити	3	2	1	0	1	2	3	Бажання працювати
23.	Спокійний	3	2	1	0	1	2	3	Стурбований
24.	Оптимістичний	3	2	1	0	1	2	3	Песимістичний
25.	Витривалий	3	2	1	0	1	2	3	Стомлений
26.	Бадьорий	3	2	1	0	1	2	3	Млявий
27.	Міркувати важко	3	2	1	0	1	2	3	Міркувати легко
28.	Розсіяний	3	2	1	0	1	2	3	Уважний
29.	Повний надій	3	2	1	0	1	2	3	Розчарований
30.	Задоволений	3	2	1	0	1	2	3	Незадоволений

МЕТОДИКА ВИЯВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ З ПІДВИЩЕНИМ РИЗИКОМ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

Однією з найважливіших задач у діяльності військових психологів, психофізіологів, соціологів є своєчасне виявлення військовослужбовців з ризиком суїцидальної поведінки. Особливе місце займає проблема вивчення осіб, схильних до суїцидальних проявів.

Аналіз біографічних даних, рис характеру, умов життя, особливостей реагування на різні подразнюючі фактори дозволили скласти методику визначення ризику суїцидальності. Методика повинна сприяти офіцерам СПС встановити ступінь ризику здійснення суїцидальності військовослужбовців, які опинилися у тяжких життєвих умовах.

Також її можуть виконувати командири підрозділів для підтримки своїх висновків про військовослужбовців, які за своєю поведінкою та іншими ознаками знаходяться в умовах життєвої кризи або в передсуїцидному стані.

Кваліфіковану допомогу у більш глибокому вивченні військовослужбовців можуть та повинні надавати медичні працівники. Проводячи амбулаторні прийоми, постійно спілкуючись з усім особовим складом, військові лікарі мають можливість систематично спостерігати за поведінкою воїнів, вивчати їхні особливості та виявляти причину тих чи інших відхилень у поведінці.

Багато необхідних відомостей можна отримати із листування військовослужбовців з рідними, а також зі школи, підприємств, військкоматів. Ці джерела інформації допомагають краще вивчити умови життя та виховання підлеглих до призову в армію, дізнатися про вплив батьків на своїх синів. Певність методики підвищується поширенням джерел інформації і засобів вивчення особистості.

Карта ризику суїцидальності

До карти ризику суїцидальності входить 31 фактор ризику суїциду. На основі матеріалу попереднього вивчення особистості Досліджуваного, а також за підсумками невимушеної співбесіди з ним важливо визначити наявність і вираженість у нього перелічених у карті факторів. При цьому навпроти кожного фактора необхідно проставити його умовну "вагу" відповідно до таблиці.

Характеристика наявності факторів	НОМЕРИ ФАКТОРІВ		
	8,9,11-31	5-7	1-4,10
Фактор відсутній	-0,5	-0,5	-0,5
Фактор слабвиражений	+0,5	+1,0	+1,5
Фактор присутній	+1,0	+2,0	+3,0
Наявності фактора не виявлено	0	0	0

Наприклад, за наявності факторів 8, 9, 11–31 навпроти них ставиться "вага" +1, якщо вони слабо виражені – +0,5, якщо не виявлені – 0, якщо фактори відсутні – 0,5. "Вага" факторів 5–7 оцінюється балами від -0,5 до +2,0, а фактори 1–4, 10 — від -0,5 до +3,0.

Оцінюються також характеристики факторів 7–10 у осіб, які не досягли віку початку статевого життя, а також одруження (21 рік). Потім підраховується алгебраїчна сума "ваги" усіх факторів. Якщо отримана величина менша від 8,6 — ризик суїциду незначний. Якщо величина ця коливається в межах 8,8–15,4 — наявний ризик суїцидальної спроби. У випадку, коли сума "ваги" перевищує 15,4 — ризик суїциду досліджуваного великий, а у випадку наявності в анамнезі спроби самогубства – значний ризик його повторення.

Фактори, що вивчаються:

I Дані анамнезу

1. Вік першої суїцидальної спроби — до 18 років.
2. Раніше мала місце спроба суїциду.
3. Суїцидна спроба у рідних.
4. Розлучення або смерть одного з батьків (до 18 років).
5. Нестача сімейного тепла в дитинстві і юнацтві.
6. Повна або часткова бездоглядність у дитинстві.
7. Початок статевого життя з 16 років і раніше.
8. Головне місце у системі цінностей належить любовним стосункам.
9. Виробнича сфера не грає важливої ролі у системі життєвих цінностей.
10. В анамнезі мало місце розлучення.

II. Актуальна конфліктна ситуація

11. Ситуація невизначеності чекання.
12. Конфлікт у любовних та сімейних стосунках.
13. Тривалий службовий конфлікт.
14. Подібний конфлікт мав місце раніше.
15. Конфлікт обтяжений неприємностями.
16. Суб'єктивні почуття не подолання конфліктної ситуації.
17. Почуття втоми, знесилення.
18. Почуття образи, жалість до себе.
19. Розмови із загрозою суїциду.

III. Характеристика особистості

20. Емоційна нестійкість.
21. Імпульсивність.
22. Емоційна залежність, необхідність близьких емоційних контактів.
23. Довірливість.
24. Емоційна в'язкість, нерухомість.
25. Хворобливе самолюбство.
26. Самостійність, відсутність залежності у прийнятті рішення.
27. Напруженість потреб (сильно виражене бажання досягти своєї мети, висока інтенсивність даної потреби).
28. Наполегливість.
29. Рішучість.
30. Безконтрольність.
31. Низька здібність до створення компенсаторних механізмів, витіснення фруструючих факторів.

МЕТОДИКА ДІАГНОСТИКИ РІВНЯ СОЦІАЛЬНОЇ ФРУСТРАЦІЇ

Л.И. ВАССЕРМАНА

(Модифікація В.В.БОЙКО)

Соціальна фрустрація - вид (форма) психічної напруги, обумовленої незадоволеністю досягненнями і положенням особи в соціально заданих ієрархіях. Соціальна фрустрація передає емоційне відношення людини до позицій, які вона зуміла зайняти в суспільстві на даний момент свого життя.

Нижче пропонується опитувальник, який фіксує ступінь незадоволеності соціальними досягненнями в основних аспектах життєдіяльності.

Інструкція обстежуваним

Прочитайте кожне питання і вкажіть одну із найбільш відповідних відповідей.

0 - повністю задоволений;

1 - швидше задоволений;

2- важко відповісти;

3 - швидше не задоволений;

4 - повністю не задоволений.

Текст опитувальника

№	Чи задоволені ви:	повністю задоволений	швидше задоволений	важко відповісти	швидше не задоволений	повністю не задоволений
1.	своєю освітою					
2.	взаєминами з колегами по роботі					
3.	взаєминами з керівництвом на роботі					
4.	взаєминами з суб'єктами своєї професійної діяльності (пацієнти, підлеглими, клієнти)					
5.	змістом своєї роботи в цілому					
6.	умовами професійної діяльності (навчання)					
7.	своїм положенням в суспільстві					
8.	матеріальним положенням					
9.	житлово-побутовими умовами					
10.	відносинами з чоловіком (дружиною)					
11.	відносинами з дитиною (дітьми)					
12.	відносинами з батьками					
13.	обстановкою в суспільстві (державі)					
14.	відносинами з друзями, найближчими знайомими					
15.	сферою послуг і побутового обслуговування					
16.	сферою медичного обслуговування					
17.	проведенням дозвілля					
18.	можливістю проводити відпустку					
19.	можливість вибору місця роботи					
20.	своїм способом життя в цілому					

Обробка даних

По кожному пункту визначається показник рівня фрустрації. Він може варіюватися від 0 до 4 балів. Кожному варіанту відповіді присвоюється бали: повністю задоволений - 0, швидше задоволений - 1, важко відповісти - 2, швидше незадоволений - 3, не задоволений повністю - 4.

Щоб визначити підсумковий середній індекс рівня соціальної фрустрації. Для цього треба скласти показники фрустрації по всім пунктам і розділити суму на число пунктів (20).

Інтерпретація результатів

Висновки про рівень соціальної фрустрації робляться з урахуванням величини балу (середнього балу) по кожному пункту. Чим більше бал, тим вище рівень соціальної фрустрації:

3,5-4 бали: дуже високий рівень фрустрації;

3,0-3,4: підвищений рівень фрустрації;

2,5-2,9: помірний рівень фрустрації;

2,0-2,4; невизначений рівень фрустрації;

1,5-1,9: знижений рівень фрустрації;

0,5-1,4: дуже низький рівень;

0-0,5: відсутність (майже відсутність) фрустрації.

ВИЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ ГРУПОВОЇ ЗГУРТОВАНOSTІ СШОРА

Групова згуртованість - надзвичайно важливий показник, що вказує на ступінь інтеграції групи, її згуртованість в єдине ціле.

Відповіді кодуються в балах згідно приведених в дужках значень (максимальна сума +19 балів, мінімальна -5). В ході опитування бали вказувати не потрібно.

Інструкція обстежуваним

Подано низку запитань з кількома варіантами відповідей. Слід вибрати той варіант, який найбільше відповідає вашому підрозділу.

Текст опитувальника

I. Як би Ви оцінили свою приналежність до групи?

1. Відчуваю себе її членом, частиною колективу (5)
2. Беру участь в більшості видів діяльності (4)
3. Беру участь в одних видах діяльності і не беру участь в інших (3)
4. Не відчуваю, що є членом групи (2)
5. Живу і існую окремо від неї (1)
6. Не знаю, важко відповісти (1)

II. Перейшли б Ви до іншої групи, якби трапилася така нагода (без зміни інших умов)?

1. Так, дуже хотів би перейти (1)
2. Швидше перейшов би, ніж залишився (2)
3. Не бачу ніякої різниці (3)
4. Швидше за все залишився б у своїй групі (4)
5. Дуже хотів би залишитися в своїй групі (5)
6. Не знаю, важко сказати (1)

III. Які взаємовідносини між членами Вашої групи?

1. Краще, ніж в більшості колективів (3)
2. Приблизно такі ж, як і в більшості колективів (2)
3. Гірші, ніж в більшості колективів (1)
4. Не знаю, важко сказати (1)

IV. Які у Вас взаємовідносини з керівництвом?

1. Кращі, ніж в більшості колективів (3)
2. Приблизно такі ж, як і в більшості колективів (2)
3. Гірші, ніж в більшості колективів (1)
4. Не знаю. (1)

V. Яке відношення до справи (навчання, виконання службових обов'язків і т.д.) у вашому колективі?

1. Краще, ніж в більшості колективів (3)
2. Приблизно таке ж, як і в більшості колективів (2)
3. Гірше, ніж в більшості колективів (1)
4. Не знаю (1)

Інтерпретація результатів

Рівні групової згуртованості	
15 і вище балів	висока
12 - 14 балів	вище середнього
7 - 11	середній

5 - 6	нижче середнього
5	низька

ІНДЕКС ГРУПОВОЇ ЗГУРТОВАНостІ ЗА ПІДРОЗДІЛ

20											
19											
18											
17											
16											
15											
14											
13											
12											
11											
10											
9											
8											
7											
6											
5											
4											
3											
2											
1											
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	

р.	р.	р.	р.	р.

МЕТОДИКА “ДИНАМІКА СТРУКТУРИ МОТИВІВ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

Методика розроблена Т.Л.Бадоевим і направлена на вивчення задоволеності від своєї трудової діяльності.

Особливістю представленої методики є можливість визначення як індивідуальної задоволеності від своєї трудової діяльності, так і всього колективу в цілому. Методику проводять у 2-ва етапи:

1-й етап – визначення індивідуальної задоволеності.

Опитувані оцінюють своє відношення до різних факторів, які впливають на задоволення працею, по семибальній шкалі:

«повністю задоволений»	+3
«в основному задоволений»	+2
«швидше задоволений»	+1
«важко відповісти»	0
«швидше не задоволений»	-1
«в основному не задоволений»	-2
«повністю не задоволений»	-3

Показником загальної задоволеності є сума набраних балів з урахуванням їх знаків яка заноситься до «**Картки індивідуального динамічного психологічного вивчення військовослужбовця**». Методика містить 12 факторів, максимальна сума балів 36, мінімальна оцінка -36

2-й етап – визначення задоволеності за підрозділ:

1. На підставі індивідуальних значень підраховується середнє значення по кожному пункту, таким чином створюємо середній профіль підрозділу;

2. Остаточна сума по кожному пункту (середній профіль) позначається на бланку «**Динаміка проблем мотивів трудової діяльності підрозділу**» що і вказує на вираженість проблем мотивації підрозділу.

№	Фактори:	повністю задоволений	в основному задоволений	швидше задоволений	важко відповісти	швидше не задоволений	в основному не задоволений	повністю не задоволений
1.	Значущістю служби							
2.	Престижністю служби							
3.	Видом службової діяльності							
4.	Організацією служби							
5.	Санітарно-гігієнічними умовами							
6.	Рівнем матеріального забезпечення							
7.	Можливістю підвищення кваліфікації							
8.	Відношенням начальства до служби і відпочинку							
9.	Взаємовідношенням з колегами							
10.	Потреба в спілкуванні і колективній діяльності							

11.	Потреба в реалізації індивідуальних потреб							
12.	Задоволення службою в цілому							

ШКАЛА ТРИВОЖНОСТІ (Шкала ТЕЙЛОРА, адаптація М.М.ПЕЙСАХОВА)

Опитувальник Тейлора призначений для вимірювання проявів тривожності, який був опублікований в 1953р. Дана методика складається з 50 тверджень, на які обстежуваний повинний відповісти "так" чи "ні". Тестування продовжується 15-30 хв.

Інструкція обстежуваним

Необхідно дати відповідь на всі твердження, які містить опитувальник. Якщо вони відповідають Вашому уявленню про себе, напишіть "Так", у протилежному разі - "Ні". Якщо Вам важко дати певну відповідь, напишіть "Не знаю". Працювати бажано швидко, не пропускати запитань, ніяких додаткових записів не робити.

Тестовий матеріал

№	Запитання	Відповідь
1.	Часто я працюю з великим напруженням.	
2.	Вночі мені важко заснути.	
3.	Для мене приємні несподівані зміни у звичних обставинах.	
4.	Мені часто сняться страшні сни.	
5.	Мені важко зосередитися на якомусь завданні чи роботі.	
6.	У мене дуже неспокійний і переривчастий сон.	
7.	Я хотів би бути таким щасливим, як, на мій погляд, інші.	
8.	Безперечно, мені не вистачає впевненості в собі.	
9.	Моє здоров'я дуже турбує мене.	
10.	Часто я відчуваю себе нікому не потрібним	
11.	Я часто плачу, у мене "очі на мокрому місці".	
12.	Я помічаю, що мої руки починають тремтіти, коли я намагаюся зробити щось складне чи небезпечне.	
13.	Часом, коли я збентежений, у мене виникає сильна пітливість і це дуже турбує мене.	
14.	Я часто ловлю себе на думці, що мене щось тривожить.	
15.	Нерідко я думаю про такі речі, про які не хотілося б говорити.	
16.	Навіть у холодні дні я легко пітнію.	
17.	У мене бувають періоди такого занепокоєння, Що я не можу всидіти на місці.	
18.	Життя для мене майже завжди пов'язане з надзвичайною напруженістю.	
19.	Я набагато чутливіший, ніж більшість людей.	
20.	Я легко бентежусь.	
21.	Моє місце серед оточуючих дуже мене турбує.	
22.	Мені дуже важко зосередитися на чомусь.	
23.	Майже весь час я відчуваю тривогу через когось або через щось.	
24.	Часто я стаю надто збудженим і мені важко заснути.	
25.	Мені доводилося відчувати страх навіть тоді, коли я точно знав, що мені нічого не загрожує.	
26.	Я схильний сприймати все дуже серйозно.	
27.	Мені часом здається, що переді мною постають такі труднощі, які я не здолаю.	

28.	Я майже завжди відчуваю невпевненість у собі.	
29.	Мене дуже тривожать можливі невдачі.	
30.	Чекання завжди нервує мене.	
31.	Часом мені здається, що я ні на що не здатний.	
32.	Бували періоди, коли через тривогу я не міг заснути.	
33.	Іноді я засмучуюся через дрібниці.	
34.	Я легко збудлива людина.	
35.	Я часто боюся, що ось-ось почервонію.	
36.	У мене не вистачить духу пережити всі майбутні труднощі.	
37.	Часом мені здається, що моя нервова система розхитана, і я ось-ось втрачу розум.	
38.	Найчастіше мої ноги і руки досить теплі.	
39.	У мене рівний і добрий настрій.	
40.	Я майже завжди відчуваю себе зовсім щасливим.	
41.	Коли потрібно на щось довго чекати, я можу бути спокійним.	
42.	У мене рідко буває головний біль.	
43.	У мене не буває серцебиття під час очікування на щось нове або тяжке.	
44.	Мої нерви розхитані не більше ніж у інших людей.	
45.	Я впевнений у собі.	
46.	Порівняно з іншими людьми я вважаю себе сміливим.	
47.	Я сором'язливий не більше ніж інші.	
48.	Часто я спокійний і вивести мене з рівноваги нелегко.	
49.	Практично я ніколи не червонію.	
50.	Я можу спокійно спати після будь-яких неприємностей.	

Обробка результатів

У твердженнях 1-37 підраховується кількість відповідей "Так", у твердженнях 38-50 - кількість відповідей "Ні". Відповіді "Не знаю" підраховуються в усіх твердженнях і кількість їх ділиться на 2. Рівень тривожності визначається сумою цих трьох показників.

- До 15 балів - низький рівень.
- 16-20 балів - нижче середнього.
- 21-23 бали - середній.
- 24-27 балів - вище середнього.
- 28-50 балів - високий.

АНКЕТИ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ЧАСТИНИ "С З Ч -1"

для всіх солдатів і сержантів

I. Ваш період служби:

1. I період 2. II період

II. У чому, на Вашу думку, полягають найбільші труднощі служби в армії?

1. відсутність особистої свободи у військовослужбовців
2. необхідність підкорятися
3. наявність нестатутних взаємовідносин
4. наявність великої кількості нарядів
5. наявність великої чисельності робіт
6. факти несправедливості з боку командирів
7. почуття відірваності від рідних і близьких
8. втома від постійного перебування в колективі
9. відсутність повноцінного і з власного бажання відпочинку
10. надмірна регламентованість військового життя
11. велика різниця в умовах життя в армії і до неї
12. інше (напишіть, що) _____

III. Чи вважаєте Ви самовільне залишення частини військовим злочином?

1. так 2. ні

IV. Чи були у Вас коли-небудь думки самовільно залишити частину?

1. так 2. ні

V. Чи будете Ви, на Вашу думку, покарані в кримінальному порядку, якщо самовільно залишите частину?

1. так 2. ні

VI. Чи брали Ви участь у пошуках військовослужбовців, які самовільно залишили частину?

1. так 2. ні

VII. Вам стало відомо, що Ваш співслужбовець вирішив самовільно залишити частину. Ваші дії?

1. спробую відмовити, а якщо не вдасться - доповім по команді
2. погрозуватиму, що доповім по команді
3. спробую відмовити, а якщо не вдасться, то промовчу
4. заважати не буду, це його власна справа
5. зроблю вигляд, що нічого не знаю
6. відповісти не можу, не думав про це

VIII. На що заслуговують ті, хто самовільно залишив частину?

1. на загальне засудження
2. на поблажливість
3. на розуміння
4. на допомогу
5. не знаю

IX. Що, на Вашу думку, може виправдати солдата, який самовільно залишив частину?

1. відсутність особистої свободи у військовослужбовців

2. необхідність підкорятися
3. нестатутні взаємовідносини
4. надмірна кількість нарядів
5. надмірно велика чисельність робіт
6. факти несправедливості з боку офіцерів
7. почуття відірваності від рідних і близьких
8. втома від постійного перебування в колективі
9. відсутність можливості повноцінного і за власним вибором відпочинку
10. зайва регламентованість армійського життя
11. велика різниця в умовах життя в армії і до неї
12. хвороба близьких, рідних
13. ніщо виправдати самовільне залишення частини не може
14. інше (напишіть, що) _____

Відповіді на **II** і **IX** питання дають можливість виявити слабкі місця в організації життя й побуту.

Відповіді на **III**, **IV**, **V**, **VII** і **VIII** питання дозволяють визначити суспільну думку про це явище, підкажуть, які ідеї необхідно культивувати у військовому колективі, щоб створити моральний бар'єр цим проступкам.

Данні анкети узагальнюються та заносяться до картки динаміки соціально-психологічних процесів підрозділу в бланк «Динаміка проблем самовільного залишення частини Анкета "СЗЧ-1"».

"СЗЧ-2"

для тих, хто вже здійснив самовільне залишення частини, з метою вивчення мотивів самовільного залишення частини

I. Що спонукало Вас самовільно залишити частину?

1. напишіть _____

II. Чи лякала Вас перспектива кримінального покарання після повернення в частину?

1. так, лякала
2. спочатку ні, а потім стало страшно
3. ні, не лякала
4. не думав про це

III. Скільки часу Ви були відсутні в частині?

1. напишіть _____

IV. Чи засудили товариші Ваш вчинок?

1. так
2. ні
3. не знаю

V. Як Ви повернулись у частину?

1. самостійно
2. привезли батьки
3. був затриманий

VI. Які заходи були застосовані до Вас після повернення в частину?

1. покараний у дисциплінарному порядку
2. порушена кримінальна справа

3. ніяких заходів не приймалося

"СЗЧ-4"

Методика виявлення військовослужбовців, потенційно здатних залишити частину

1. Я щодня читаю газети.
2. В дитинстві я боявся темряви.
3. Я ніколи ні з ким не сварився.
4. Я ніколи не відкладаю на завтра те, що можу зробити сьогодні.
5. Буває, що я дратуюсь і стаю дуже сердитим.
6. Я завжди відповідаю на листи одразу ж після читання.
7. Іноді я говорю неправду.
8. У мене часто бувають конфлікти з товаришами.
9. Коли мене хтось образить, я довго це переживаю.
10. Я легко входжу в новий колектив.
11. Іноді мені здається, що я ні на що не здатний.
12. У мене багато друзів.
13. Більшість людей, з якими я зв'язаний по службі, ставляться до мене добре.
14. Командири завжди ставляться до мене справедливо.
15. Я і в армії знаходжу можливість нормально відпочити.
16. Мені дуже хочеться побачитися з рідними і близькими друзями.
17. Щоб побувати вдома, я готовий навіть на порушення закону.
18. Я дуже хворобливо переживаю випадки несправедливості з боку командирів.
19. Для мене дуже важливо, як оцінюють мої вчинки товариші по службі.
20. Позастатутні взаємини, на мою думку, це абсолютно ненормальне явище.
21. Мені буває краще, коли я на самоті.
22. Коли мене в чомусь звинувачують, я розгублююсь і мовчу.
23. Якщо я самовільно покину частину, я буду обов'язково відданий під суд.
24. Я постійно намагаюсь бути в колективі, з друзями.
25. Життєві неприємності і невдачі викликають у мене сильні переживання.
26. Переважаючий настрій у мене - радість і оптимізм.
27. У першому пориві я можу здійснити необдуманий вчинок.
28. Самовільне залишення частини - це кримінальний злочин.
29. Командири звертають на мене більше уваги, ніж на інших.
30. Я схильний мати багато друзів.
31. Я хворобливо ставлюсь до зауважень товаришів.
32. Я часто нервую.
33. Несправедливість з боку командирів - достатня підстава для самовільного залишення частини.
34. У нас в частині є умови для повноцінного відпочинку військовослужбовців.
35. Я легко переносю армійський уклад життя.
36. Мені дуже важко пристосуватися до необхідності підкорятися.
37. Якщо поблизу немає міліціонера і мало машин, я перейду вулицю і на червоне світло світлофора.
38. Коли я буду на другому періоді служби, я розрахуюсь за нанесені мені образи.

39. Якщо мене образять, мені потрібно обов'язково з кимсь поділитися.
40. Іноді я погоджуюсь з думкою інших, особливо не замислюючись.
41. Я відчуваю постійну тугу за рідними і близькими.
42. Я довго перебуваю в поганому настрої, коли ні з ким не хочеться розмовляти.
43. Якщо я самовільно залишу частину, товариші обов'язково мене засудять.
44. Мене дуже пригнічують факти нестатутних взаємовідносин у колективі.
45. Я обов'язково розповім товаришеві, якщо хтось із старшого призову мене образить.
46. Я легко сходжуся з людьми, легко заводжу знайомства.
47. Щоб хоч трохи відпочити від служби, можна піти в самоволку.
48. Я довго переживаю неприємності й образи.
49. Я байдуже ставлюсь до своїх недоліків.
50. Свої помилки я здебільшого визнаю.

Аркуш для відповідей

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50

Ключ до анкети "СЗЧ - 4"

На питання відповідають: "ТАК" + "НІ" -

Обробка даних починається зі шкали щирості. В даній методиці, якщо військовослужбовець на питання **1,4,6 і 13** відповів "ні", а на питання **2, 5, 7, 11, 37,40** - "так", то вважається, що він щирий. В подальшому, якщо з десяти цих питань відповіді співпадають з ключем менше, ніж у 3 випадках, тест далі аналізувати немає сенсу, причини нещирості слід з'ясувати іншим способом.

Ключ для обробки тесту "СЗЧ - 4"

"Так" + 8, 9, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 25, 27, 29, 32, 33, 36, 38, 41, 42, 44, 47, 48.

"Ні" - 3, 10, 12, 14, 15, 19, 23, 24, 26, 28, 30, 31, 34, 35, 39, 43, 45, 46, 49, 50.

Характеристика рівня ймовірності самовільного залишення частини на підставі даних тесту "СЗЧ - 4":

До 15 балів - ймовірність самовільного залишення частини цим військовослужбовцем вкрай низька, спеціальна робота з такими військовослужбовцями не потрібна.

Від 15 до 25 балів - ймовірність низька, але під впливом зовнішніх факторів і випадковостей може здійснити самовільне залишення частини. З цією категорією потрібна спеціальна індивідуальна робота.

Більше 25 балів - ймовірність самовільного залишення частини велика і тим більша, чим більше балів він набере. Ця категорія потребує постійної уваги і контролю, спеціальної роботи щодо нормалізації відносин у колективі, допомоги у самостверженні воїнів, приведенні їхньої психіки у врівноважений стан.

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

- Абстракція** – одна з основних операцій мислення; складається з виділення окремих ознак цілісного об'єкту і відволікання від інших.
- Абстрагування** – уявне відокремлення істотних властивостей від неістотних та від предмета в цілому, визначення спільної ознаки, що характеризує даний клас предметів.
- Авторитарність** – соціально-психологічна характеристика особистості, яка проявляється в прагненні максимально впливати на партнерів по взаємодії та спілкуванню.
- Агресія** – Індивідуальна чи колективна поведінка або дія, яка спрямована на нанесення фізичної чи психічної шкоди людині або групі людей.
- Агресивність** – стійка риса особистості – готовність до агресивної поведінки.
- Адаптація (соціальна)** – процес і результат пристосування людини до нових умов соціального середовища та до норм, що існують в його оточенні.
- Акцентуація характеру** – (від лат. – «наголос») - надмірне підсилення окремих рис характеру, які проявляються по відношенню до визначених психогенних взаємодій (тяжким переживанням, нервово-психічним навантаженням тощо) при нормальній а також підвищеній стійкості до інших. Можуть являтися підставою для розвитку гострих афективних реакцій, неврозів, патологічних порушень поведінки.
- Апатія** – стан, який характеризується емоційною пасивністю, байдужістю, спрощенням почуттів, байдужістю до оточуючих подій і ослабленням спонукань та інтересів.
- Афект** – 1) сильна відносно короткочасна емоція вибухового характеру, непідконтрольна свідомості;
2) максимально можливий за інтенсивністю емоційний стан (лють, жах, відчай, екстаз тощо) під час якого знижується ступінь самовладання, дії та вчинки здійснюються за особливою емоційною логікою, а не за логікою розуму. Афект супроводжується яскравою мімікою та жестикуляцією (так звані виразні рухи), змінами функцій внутрішніх органів, послабленням роботи кори головного мозку.
- Бесіда** – в психології – метод отримання інформації на основі вербальної комунікації; відноситься до методів

	опитування. Як правило допоміжний метод, бо при аналізі ходу бесіди та її результатів постає ряд питань які дуже важко вирішити щодо відвертості досліджуваного та його відношення до дослідника.
Безсвідоме	– сукупність психічних процесів, актів та станів, які обумовлені явищами дійсності та відсутністю суб'єктивного, свідомого контролю.
Валідність	– одна з найважливіших характеристик психодіагностичних методик і тестів, один з основних критеріїв їх якості. Це поняття близьке до поняття достовірності, але не в повній мірі тотожне.
Відчуття	– психічний процес, що полягає у відображенні властивостей предметів та явищ дійсності, а також станів організму при безпосередньому впливі подразників на відповідні органи чуття.
Витримка	– вміння володіти собою, вчасно стримувати гнів, пристрасть, роздратування, лють тощо.
Воля	– одна з функцій людської психіки, що полягає, насамперед, у владі над собою, керуванні своїми діями, свідомому регулюванні своєї поведінки.
Військова психологія	– галузь психології, яка вивчає психіку військовослужбовців, психологічну готовність військових до своїх обов'язків, стосунки між військовими різних рангів.
Виснаження	– третя фаза стресу за Г. Сельє, що виявляється в неспроможності особистості впоратися з фізичними, психологічними та емоційними проблемами.
Галюцинація	– неправильне слухове, зорове, дотикове, нюхове, смакове сприймання, зумовлене порушенням діяльності мозку або хворобливим станом організму.
Група	– соціальна спільнота людей, об'єднаних на основі ознак, що належать до спільно виконуваної діяльності, у тому числі й спілкування.
Депресія	– (від лат. – «пригнічення») – афективний стан людини, який характеризується негативним емоційним фоном, зміною мотиваційної сфери, пізнавальних уявлень та загальною пасивністю поведінки.
Дискомфорт	– брак комфорту, необхідних умов для життєдіяльності людини, незручності, неприйнятність ситуацій. Соціально-психологічний дискомфорт стосується насамперед міжособистісного спілкування.
Діяльність	– одна з основних категорій соціальної психології. Прийнято виокремлювати три основних види людської діяльності: гру, навчання та працю. У всіх цих видах діяльності важливу роль відіграє спілкування.
Душа	– згусток енергії, частина людської особистості, що є центром її духовного життя, внутрішній психічний

	світ людини, з її настроями, переживаннями та почуттями.
Емоції	– (від лат. «збуджую», «хвилюю») – психічне відображення у формі безпосереднього пристрасного переживання життєвого смислу явищ та ситуацій, яке обумовлене відношенням їхніх об'єктивних якостей до потреб суб'єкта.
Емпатія	– (від грецьк. – «співпереживання») – прийняття емоційних станів іншої людини у формі співпереживання.
Его	– частинка особистості, яка забезпечує зв'язок між підсвідомістю і зовнішнім світом (за Фрейдом).
Звичка	– потреба людини виконувати певну дію, схильність до відносно стандартних дій.
Здібності	– це синтез індивідуально-типологічних властивостей особистості, що є умовами успішного здійснення певної діяльності.
Змінений стан свідомості	– стан, при якому наші відчуття, мислення відрізняються від нормального стану завдяки певним зовнішнім чинникам.
Імпульсивність	– риса характеру, яка виражається в прихильності діяти без належного свідомого контролю, під впливом зовнішніх обставин чи емоційних переживань.
Істерія	– один з видів неврозів – патохарактерологічне порушення, яке пов'язане з надмірною схильністю до навіювання і самонавіювання, а також слабкістю свідомого контролю за поведінкою. Характерна своєрідними істеричними: характером, випадками, порушеннями свідомості і функцій внутрішніх органів.
Компенсація	– регуляційний механізм, який дає людині змогу використати наявні можливості для заміни тимчасово чи постійно існуючих дефектів.
Комунікація	– (від лат. «роблю загальним», «пов'язую», «спілкуюся») – фундаментальна ознака людської культури, яка полягає в інтенсивному взаємному спілкуванні людей на основі обміну різного роду інформацією.
Комплекс неповноцінності	– психопатологічний синдром, що призводить до невротичних відхилень. Полягає у стійкій впевненості людини у власній неповноцінності як особистості.
Конфлікт	– (від лат. «Зіткнення») – зіткнення протилежно спрямованих, несумісних тенденцій у свідомості окремо взятого індивіда, у міжособистісних взаємодіях індивідів чи груп людей, яке пов'язане з гострими негативними переживаннями.
Конфліктна ситуація	– ситуація прихованого чи відкритого протиборства двох чи більше сторін-учасників спілкування, кожний

	з яких має свої цілі, засоби, мотиви чи способи вирішення проблеми.
Конформність	– некритичне прийняття чужої думки.
Клімат соціально психологічний	– (від грецьк. – «нахил») – якісна сторона міжособистісних відносин, яка проявляється у вигляді сукупностей психологічних умов, які сприяють чи перешкоджають продуктивній спільній діяльності та всебічному розвитку особистості у групі.
Лідер	– член групи, за яким всі інші члени групи визнають право приймати відповідальні рішення в значних для неї ситуаціях, - рішення, які торкаються їх інтересів і визначають напрямки і характер діяльності групи в цілому.
Манія	– бурхливий стан сильної ейфорії, завищена самооцінка.
Марення	– відхід людини у світ фантазій, уникнення різних труднощів, прози життя, необхідності приймати рішення й діяти.
Мислення	– психічний процес пошуків та відкриття нового, істинного, глибинного в процесі аналізу та синтезу навколишньої дійсності.
Мораль	– сукупність норм і принципів поведінки індивіда по відношенню до суспільства, - одна з основних форм суспільної свідомості.
Мотив	– сильні цілі, які спонукають особистість до певної поведінки чи діяльності.
Мотивація	– фактори, що спрямовують і підсилюють поведінку.
Меланхолік	– суб'єкт, який володіє одним з чотирьох основних типів темпераменту (класифікація Гіппократа). Характеризується низьким рівнем психічної діяльності, повільністю дій, стриманістю моторики та мовлення, швидкою втомленістю. Превалюють негативні емоції.
Настрій	– це відносно тривалі, стійкі психічні стани помірної чи слабкої інтенсивності, які проявляються у якості позитивного чи негативного емоційного фону психічного життя індивіду.
Несвідоме	– термін Фрейда, який визначає найважливішу, змістовну і велику систему психіки, яка включає різноманітні, у тому числі й протилежні, несвідомі «первинні» потяги, інстинкти, бажання, імпульси, думки.
Невротик	– людина, що перебуває під впливом неврозу, тобто заземлена особистість, яка погано пристосовується до зовнішнього середовища, реальності; домінанта поведіння – реакції емоційно інстинктивні.
Невроз	– група нервово-психічних розладів, психогенних за природою. Виникає на основі непродуктивного

	конфлікту, що нерационально вирішується, який закладається переважно з дитинства, в умовах порушених стосунків з мікросоціальним оточенням, насамперед з батьками. Може виникнути і під впливом незадоволеності, важких переживань, перенапружень, недосяжності життєвих цілей, непоправності втрат та інших психотравмуючих факторів.
Негативізм	– опір дитини авторитету дорослих, їх впливу.
Опитування	– метод психологічного дослідження. Сюди відносяться: 1. бесіда; 2. анкетування; 3. інтерв'ю.
Особистість	– свідомо людина, наділена особливим генетичним кодом, яка реалізує свої потенційні можливості в процесі активної творчої діяльності, що не суперечить інтересам інших людей, суспільних законів і заповідей Божих.
Пам'ять	– когнітивний процес збереження інформації для – подальшого її використання.
Психіка	– здатність високоорганізованої матерії (мозку) відображати об'єктивну дійсність і на основі сформованого при цьому психічного образу доцільно регулювати діяльність суб'єкта та його поведінку.
Психічні властивості	– сталі психічні якості індивіда, що сформувались у процесі тривалої відображу вальної діяльності, виховання і самовиховання.
Психічні процеси	– форми єдиного, цілісного відображення суб'єктом об'єктивної дійсності. Розрізняють такі основні види психічних процесів: відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, мовлення, емоції, почуття, увага, воля.
Психічні стани	– сталі, тривалі психічні переживання; результат психічної діяльності за певний період часу; проміжна ланка між короточасним психічним процесом і властивістю особистості.
Психологія	– наука про закономірності розвитку і функціонування психіки як особливої форми життєдіяльності.
Самоактуалізація	– прагнення людини до більш повного виявлення та розвитку своїх особистих можливостей.
Самооцінка	– оцінка особистості себе самої, своїх можливостей, якостей та місця серед інших людей.
Самосвідомість	– усвідомлення людиною свого суспільного статусу та своїх життєво важливих потреб. Як найвищий рівень розвитку свідомості – основа формування розумової активності і самостійності особистості в її судженнях та діях.
Сангвінік	– суб'єкт, який володіє одним з чотирьох типів темпераменту. Характеризується високою психічною

	активністю, енергійністю, працездатністю, швидкістю і жвавістю дій, різноманітністю і багатством міміки, швидким темпом мови. Емоції – в більшості позитивні.
Свідомість	– усвідомлення відчуттів, думок і почуттів особистості, які переживаються нею в дану мить.
Соціометрія	– (від лат. – «суспільство» та гецьк. – «вимірюю») – один із напрямків західної соціальної психології та розроблена в його руслі сукупність вимірювально-дослідницьких процедур, основу яких складають різні варіанти соціометричної методики.
Сприймання	– вибір, інтерпретація, аналіз та інтеграція стимулів сенсорної інформації, надходить в кору головного мозку через цілу систему органів чуття та надання їм суті та змісту.
Стрес	– індивідуальна реакція організму людини на екстремальну ситуацію, яка вимагає певної перебудови функції організму, його адаптації.
Розвиток	– процес і результат переходу до нового, більш вдосконаленого якісного стану, від простого – до складного, від низького – до вищого.
Темперамент	– індивідуальна особливість людини, що виявляється в її збудливості, емоційній вразливості, врівноваженості та швидкості перебігу психічної діяльності.
Тривожність	– стан підвищеного психологічного дискомфорту, переживання з приводу подій, що мають відбутися, невпевненість у своїх силах і можливостях, самонавіювання негативних думок.
Увага	– форма психічної діяльності людини, що виявляється у зосередженості її свідомості на об'єкті при одночасному абстрагуванні від інших.
Уява	– створення нових композицій на основі старих образів або оригінального чуттєвого досвіду.
Флегматик	– суб'єкт, який характеризується низьким рівнем психічної активності, повільністю і невиразністю міміки. Флегматик важко переключається з одного виду діяльності на інший та пристосовується до нових умов. Превалює спокійний, рівний настрій.
Фрустрація	– стан організму, почуття, які виникають при блокуванні цілей, які особистість намагалася досягти, почуття розчарування, крах надій.
Характер	– визначається як індивідуальна, достатньо стійка система звичних способів поведінки людини в звичайних умовах, - як сукупність стійких якостей індивіда, в яких виражаються способи його поведінки і

емоційного реагування.

Холерик

– суб’єкт, який має один з чотирьох основних типів темпераменту. Характеризується високим рівнем психічної активності, енергійністю дій, різкістю, швидкістю, силою дій, їх поривчастістю.

Шизофренія

– психічне захворювання, багатообразне в проявах. Характеризується роздвоєнням особистості, замкненням у собі, порушенням контакту з іншими людьми і зовнішнім світом.

Я (его)

– сфера особистості, характерна внутрішнім усвідомленням самої себе та здійсненням пристосування особистості до реальності. Результат виділення людиною себе самої із середовища, який дозволяє йому відчувати себе суб’єктом своїх фізичних і психічних станів, дій та процесів.

**ПЛАН
ДИНАМІЧНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ НА НАВЧАЛЬНИЙ РІК**

№	Найменування методик	Термін виконання												Примітки
		I			II			III			IV			
		Жовтень	Листопад	Грудень	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	
1.	Особистісний опитувальник «НПН-А» (нервова-психічна нестійкість - акцентуація)		X						X					
2.	Анкета самооцінки стану (АСС)	X						X						
3.	Оцінка резервних можливостей кардіореспіраторної системи військовослужбовців	За потребою												
4.	Методика визначення стресостійкості і соціальної адаптації Холмса і Раге (ССА)	X												
5.	Тест А. Ассінгера (оцінка агресивності у відносинах) (ОАВ)	X					X							
6.	Оцінка психологічної атмосфери в організації А.Ф. Фідлера (ПАО)		X					X						
7.	Методика діагностики оперативної оцінки самопочуття, активності і настрою (САН)				X						X			
8.	Методика виявлення військовослужбовців з підвищеним ризиком суїцидальної поведінки (ПРСП)		X				X				X			
9.	Методика діагностики рівня соціальної фрустрації Л.І. Вассермана (модифікація В.В. Бойко) (РСФ)					X				X				
10.	Визначення індексу групової згуртованості Сішора	За потребою												
11.	Методика «динаміка структури мотивів трудової діяльності» (ДСМТД)			X					X					
12.	Шкала тривожності (шкала Тейлора, адаптація М.М.Пейсахова) (ШТ)			X					X					
АНКЕТИ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ЧАСТИНИ														
13.	СЗЧ-1			X				X						
14.	СЗЧ-2	Проводити в разі здійснення військовослужбовцем самовільного залишення частини												
15.	СЗЧ-4		X						X					

Додаток 1

КАРТКА ДИНАМІЧНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛУ

(Підрозділ)

(Рік проведення
спостереження)

№	Прізвище, ім'я по батькові	I										II			
		Жовтень			Листопад				Грудень			Січень	Лютий	Березень	
		ACC	ССА	ОАВ	НПН-А	ПАО	ПРСП	СЗЧ - 4	ДСМТД	ШТ	СЗЧ - 1	САН	РСФ	ОАВ	ПРСП
1	ПЕТРЕНКО В.О.	4	160	30	4	65	6,1	12	10	22	X	5,1	3,1	27	4,8
2															
3															
4															
5															
6															
7															
8															
9															
10															
11															
12															
13															
14															
15															
16															
17															
18															
19															
20															
21															
22															
23															
24															
25															
26															
27															
28															
29															
30															
31															
32															
33															
34															
35															
36															
37															

38																			
39																			
40																			

№	III									IV			Примітки
	Квітень			Травень		Червень			Липень		Серпень	Вересень	
	ACC	ПАО	СЗЧ - 1	НПН-А	СЗЧ - 4	РСФ	ДСМГД	ШТ	САН	ПРСП			
1	7	45	X	3	10	1,4	15	14	6,1	4,1			
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													
14													
15													
16													
17													
18													
19													
20													
21													
22													
23													
24													
25													
26													
27													
28													
29													
30													
31													
32													
33													
34													
35													
36													
37													

Додаток 2

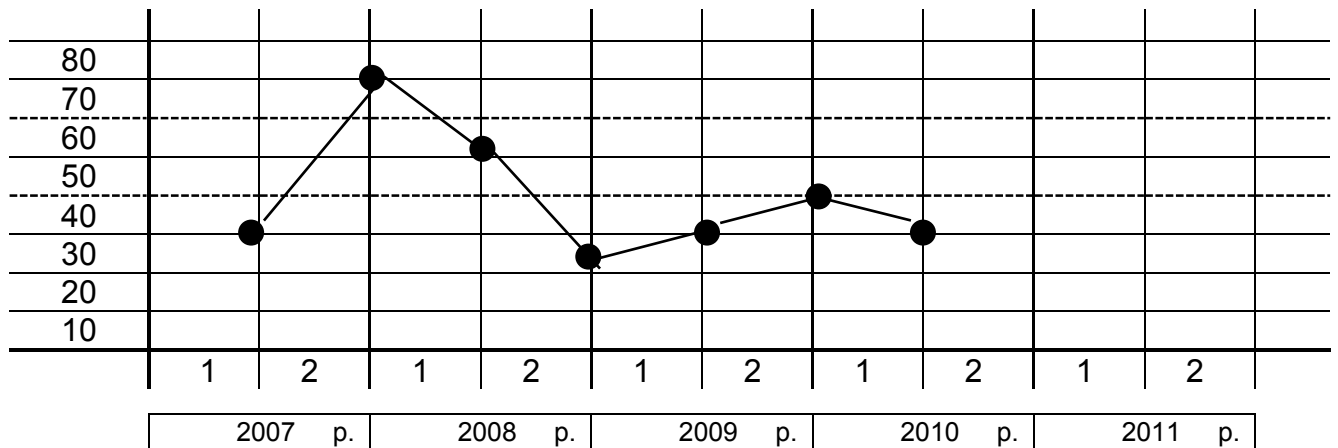
КАРТКА ДИНАМІКИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ПІДРОЗДІЛУ

(Підрозділ)

**Динаміка проблем самовільного залишення частини Анкета "С 3 Ч -1"
(за роту)**

№	Питання	Кількість відповідей за рік				
		2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
I.	Ваш період служби:					
	1. I період	80	75			
	2. II період	70	75			
II.	В чому, на Вашу думку, полягають найбільші труднощі служби в армії?					
	1. відсутність особистої свободи у військовослужбовців	14	15			
	2. необхідність підкорятися	11	8			
	3. наявність нестатутних взаємовідносин	2	20			
	4. наявність великої кількості нарядів	13	15			
	5. наявність великої чисельності робіт	17	6			
	6. факти несправедливості з боку командирів	8	14			
	7. почуття відірваності від рідних і близьких	32	15			
	8. втома від постійного перебування в колективі	10	16			
	9. відсутність повноцінного і з власного бажання відпочинку	6	8			
	10. надмірна регламентованість військового життя	22	15			
	11. велика різниця в умовах життя в армії і до неї	15	12			
	12. інше (напишіть, що)	0	6			
III.	Чи вважаєте Ви самовільне залишення частини військовим злочином?					
	1. так	142	135			
	2. ні	8	15			
IV.	Чи були у Вас коли-небудь думки самовільно залишити частину?					
	1. так	17	12			
	2. ні	133	138			
V.	Чи будете Ви, на Вашу думку, покарані в кримінальному порядку, якщо самовільно залишите частину?					
	1. так	35	64			
	2. ні	115	86			
VI.	Чи брали Ви участь у пошуках військовослужбовців, які самовільно залишили частину?					
	1. так	40	23			
	2. ні	110	127			
VII.	Вам стало відомо, що Ваш співслужбовець вирішив самовільно залишити частину. Ваші дії?					
	1. спробую відмовити, а якщо не вдасться - доповім по команді	12	32			
	2. погрозуватиму, що доповім по команді	18	14			
	3. спробую відмовити, а якщо не вдасться, то промовчу	56	35			
	4. заважати не буду, це його власна справа	30	15			
	5. зроблю вигляд, що нічого не знаю	20	48			
	6. відповісти не можу, не думав про це	14	6			
VIII.	На що заслуговують ті, хто самовільно залишив частину?					
	1. на загальне засудження	69	75			
	2. на поблажливість	41	32			
	3. на розуміння	10	19			
	4. на допомогу	7	12			
	5. не знаю	23	12			
IX.	Що, на Вашу думку, може виправдати солдата, який самовільно залишив частину?					
	1. відсутність особистої свободи у військовослужбовців	7	3			
	2. необхідність підкорятися	5	7			
	3. нестатутні взаємовідносини	18	2			
	4. надмірна кількість нарядів	13	7			
	5. надмірно велика кількість робіт	11	5			
	6. факти несправедливості з боку офіцерів	0	3			
	7. почуття відірваності від рідних і близьких	1	0			
	8. втома від постійного перебування в колективі	0	2			
	9. відсутність можливості повноцінного і за власним вибором відпочинку	15	20			
	10. зайва регламентованість армійського життя	6	11			
	11. велика різниця в умовах життя в армії і до неї	9	6			
	12. хвороба близьких, рідних	10	15			
	13. ніщо виправдати самовільне залишення частини не може	50	62			
	14. інше (напишіть, що)	5	7			

Динаміка психологічної атмосфери в підрозділі (за роту)

Динаміка проблем мотивів трудової діяльності підрозділу (за роту)

Рік проведення Кількість опитуваних	Фактори																																										
	Значущість служби						Престижність служби						Видом службової діяльності						Організацією служби						Санітарно-гігієнічними умовами						Рівнем матеріального забезпечення												
	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	
150	x										x					x							x										x									x	
145		x										x				x							x													x							
130	x									x						x								x												x							
135			x						x								x								x											x							
148				x								x						x					x													x							
132		x									x								x							x										x							
123	x									x						x								x								x											
Рік проведення Кількість опитуваних	Фактори																																										
	Можливість підвищення кваліфікації						Відношення начальства до служби і відпочинку						Взаємовідношенням з колегами						Потреба в спілкуванні і колективній діяльності						Потреба в реалізації індивідуальних особливостей						Задоволення службою в цілому												
	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	+3	+2	+1	0	-1	-2	-3	
142			x								x					x							x							x													x
150		x									x					x							x													x							
138			x									x				x							x													x							
141				x					x								x							x									x										
149					x					x						x								x										x									
126	x										x							x					x												x								
142		x										x							x						x											x							

**КАРТКА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ДИНАМІЧНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ**

ПЕТРЕНКО Віктор Олексійович

(Прізвище, ім'я, по батькові)

ФОТО
3x4 см

солдат

(Військове звання)

механік-водій

(Посада)

25.07.85

(Дата народження)

українець

(Національність)

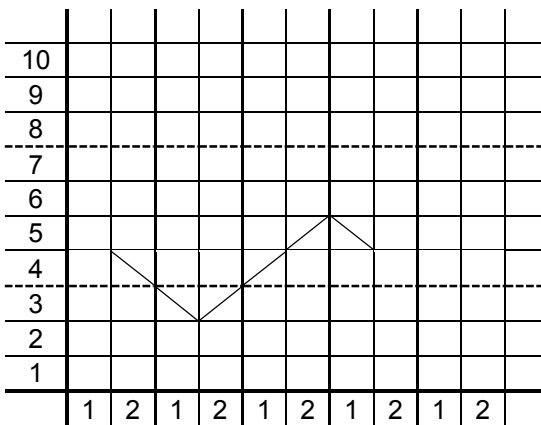
2004

(З якого року
на військовій службі)

не одружений

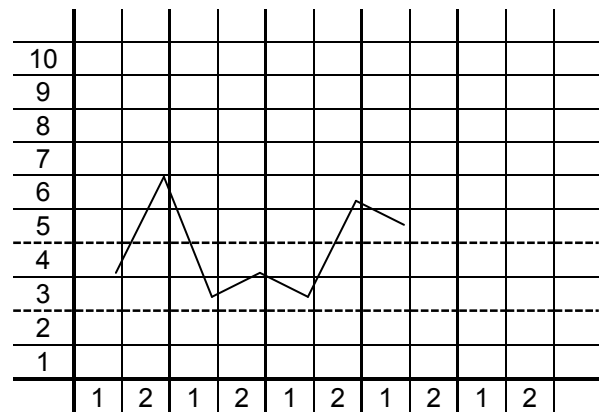
(Сімейний стан)

Нервова-психічна нестійкість –
акцентуація (НПН-А)

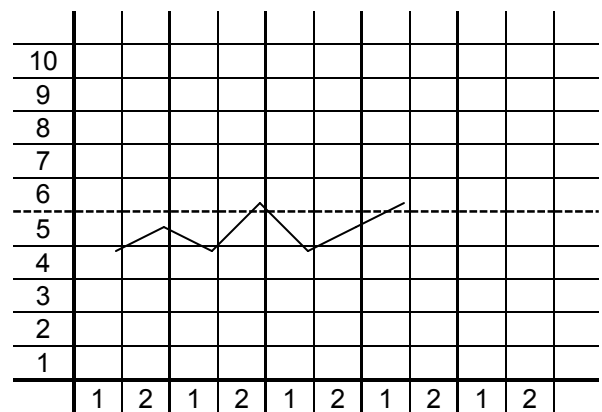
Шкала НПН

Самооцінка стану (АСС)

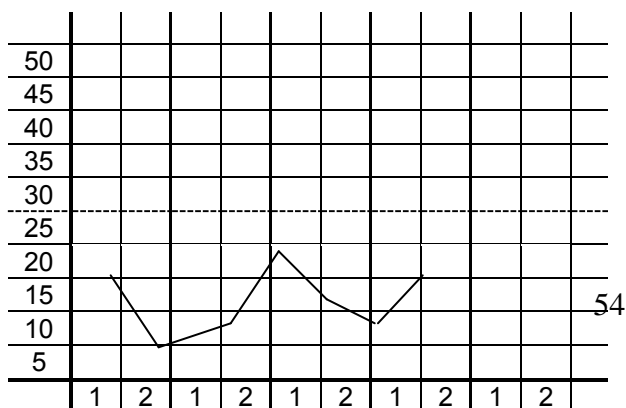
2007 р. 2008 р. 2009 р. 2010 р. 2011 р.

Діагностика оперативної оцінки
САМОПОЧУТТЯ АКТИВНОСТІ ТА
НАСТРОЮ

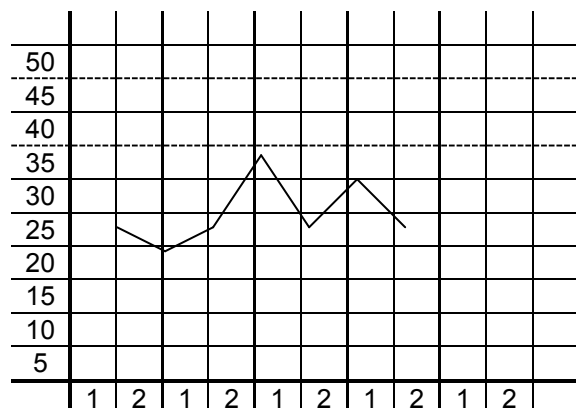
2007 р. 2008 р. 2009 р. 2010 р. р.

Зміна рівня тривоги ТЕЙЛОРА

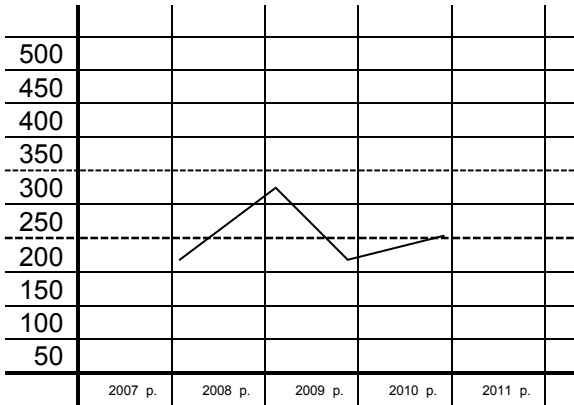

54

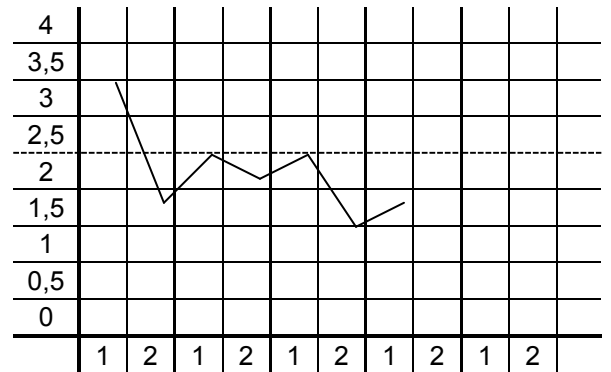
Діагностика агресії АСИНГЕРА А.

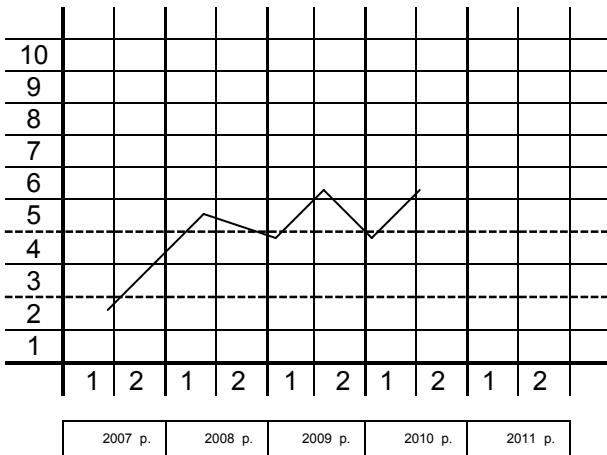
Визначення стресостійкості й соціальної адаптації ХОЛМСА І РАГЕ

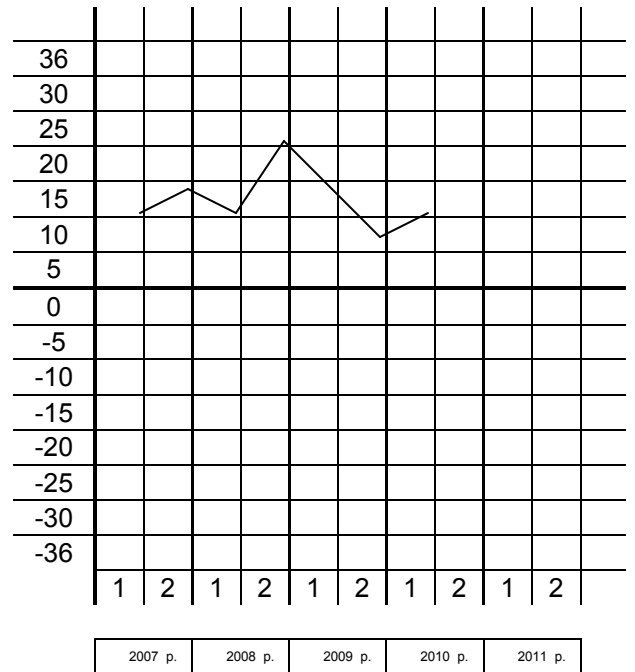
РІВЕНЬ СОЦІАЛЬНОЇ ФРУСТРАЦІЇ

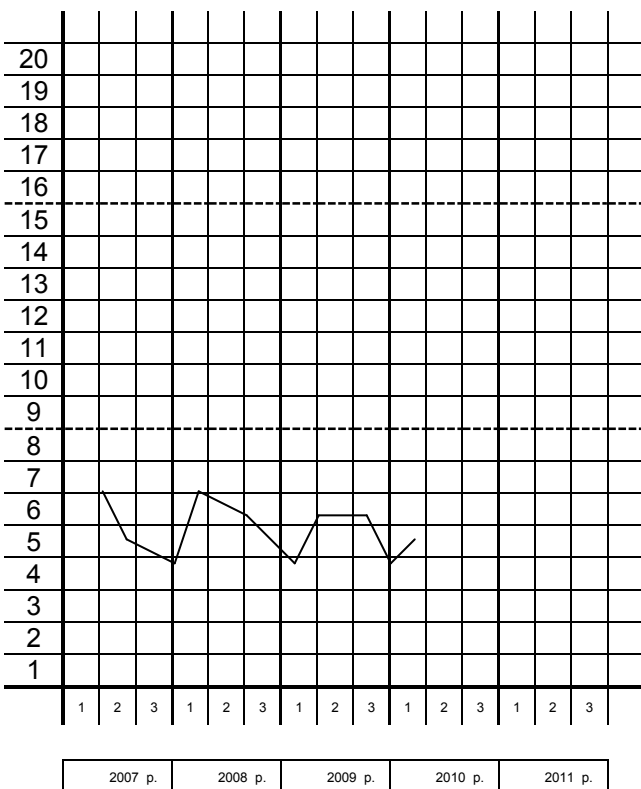
Оцінка резервних можливостей кардіореспіраторної системи

Динаміка структури мотивів трудової діяльності

Виявлення підвищеного ризику суїцидальної поведінки

СЗЧ-4

